

TEZAURUL DE MONEDE MEDIEVALE DIN SECOLUL
AL XIV-LEA DE LA SCRIOAȘTEA, JUD. TELEORMAN

de CONSTANȚA ȘTIRBU
și CORNELIU BEDA

În articolul "Un tezaur monetar vechi românesc: Scrioaștea, jud. Teleorman"¹, publicat de cercetătorul Bucur Mitrea se menționează descoperirea între anii 1959-1961, în timpul unor lucrări agricole, a unui tezaur depozitat într-un vas de lut, din care au fost recuperate 48 de monede și anume : 32 emise în taratul de la Tîrnovo de către Ioan Alexandru și Mihail (1331-1371), 7 emise în Taratul de la Vidin de către Ioan Sracimir (1356-1365; 1369-1396) și 9 monede emise în Tara Românească de către Vladislav I (1364-1377). De asemenea se arată că monedele aveau greutatea înscrisă între 0,90 gr.-1,31 gr. și diametrul între 18-21 mm, fără să se facă o descriere a lor. Din cele 48 monede, 7 au intrat în colecția Institutului de Arheologie din București² (o monedă Vladislav I, una emisă de Sracimir și 5 de Alexandru și Mihail), restul au rămas în păstrarea profesorului Pantelimon Neacșu³ din Com.Scrioaștea, care le-a expus la Muzeul Școlii din localitate și cite 2 în expoziția școlilor din Drăcșani și Roșiorii de Vede. Ulterior aceste monede au fost cedate pentru expunere și studiu Muzeului jud.Teleorman(30 buc.) și 8 monede Muzeului Național de Istorie a României.

În studiul de față ne vom referi îndeosebi la cele 38 de monede aflate în colecțiile celor două muzee menționate mai sus. Ele se repartizează astfel : 6 Vladislav I, 28 Ioan Alexandru și Mihail și 4 Sracimir (în anexa 1 dăm descrierea fiecărei piese în parte, în planșele 1-3 ilustrarea lor, în tabelul 1 sînt desenate reprezentările heraldice de pe monedele Țării Românești, iar în tabelul 2 monogramele de pe monedele lui Ioan Alexandru și Mihail).

Cele 6 monede de la Vladislav I se împart în două grupe : 5 monede cu legendă latină, avînd greutatea între 0,852 gr.-0,950 gr. și o monedă cu inscripția slavonă în greutate de 0,71 gr.

Dacă ținem seama de reprezentările heraldice (scut pe avers, coif și acvilă pe revers), de modul în care acestea sînt rediate pe monede, avem la piesele cu legendă latină trei serii. Astfel, moneda nr.1 constituie seria I-a, monedele cu nr.2-4 seria a II-a, moneda nr.5 seria a III-a, iar moneda cu inscripția slavonă nr.6, cea de a

IV-a serie (vezi tabelul 1, planșa 1, nr.1-6 și anexa 1 nr.1-6).

Analiza stilului în care sînt rediate aceste reprezentări heraldice, îndemînarea și micile diferențe în modul în care sînt desenate de meșterii timpului scutul, coiful și acvila, pe aversul sau pe reversul monedelor, pot oferi elemente noi în stabilirea cronologiei emisiunilor lui Vladislav I. Pentru aceasta trebuie studiate un număr mai mare de piese și să se aibă în vedere, pe lîngă clasificarea clasică făcută de O. Iliescu⁴ și preluată de O. Luchian, Gh. Buzdugan și C. C. Oprescu⁵, și o serie de alte criterii consemnate în studiile apărute în ultimii ani⁶, ca : titlul argintului, inscripțiile de pe monede (limba întrebuintată și forma literelor), greutatea, diametrul, legătura între ștanțele de avers cu cele de revers, etc.

Am încercat să facem o analiză a titlului monedelor lui Vladislav I din tezaurul de la Scricioaștea oferite nouă pentru studiu, cu sprijinul specialiștilor de la Banca Națională a României și de la Filiala Băncii Naționale din Alexandria⁷. Astfel la 5 monede expertizate de de B.N.R., s-a stabilit titlul de 875% argint (vezi anexa 1, nr. 1-3,5,6). Pentru moneda nr.4 din anexa nr.1, Banca Națională din Alexandria a stabilit titlul de 900% argint. Într-un lot de monede păstrat la MNIR, s-a analizat, prin metode nucleare, o monedă asemănătoare de la Vladislav I. Rezultatul este de 904% argint⁸. Deci, cifrele date de specialiștii de la Banca Națională din București și Alexandria sînt oarecum apropiate de cele date de cercetătorii de la Institutul de Fizică și Inginerie Nucleară din București și Catedra de Fizică a Universității din București.

Observăm din descrierea lor că monedele cu legendă latină au greutatea mai ridicată și titlul, între 875% 900% (după expertizele BNR). Moneda cu legenda slavă (nr. 6 din lista anexă) are cea mai scăzută greutate (0,715 gr), titlul de 875%, iar în cîmpul drept sigla A N în ligatură. Studiarea unui număr mai mare de piese din diferite tezaure, credem că ar putea aduce date noi privind cronologia.

Analiza conținutului de metal prețios are o deosebită importanță și pentru a stabili proveniența argintului întrebuintat în producția celor dintîi monede ale Tării Românești, căci nu putem admite că baterea monedelor proprii se realiza numai din retopirea monedelor în circulație.

Coborîrea minerilor sași din Transilvania, după invazia mongolă, spre zonele mai bogate în minereuri din

107

Peninsula Balcanică, a dus la deschiderea, în sec. XIII-XIV, a numeroase mine de argint pe teritoriul nord-estic al Serbiei (Srebrenica în 1254, Rudnik în 1295, Trepca și Janjevo după 1303, Novo Brdo în 1326, Brskovo 1254, etc.)⁹. O situație asemănătoare se înregistrează și pe teritoriul Bulgariei, în nordul regiunii Rodope, în apropiere de Stanimaka, sau în zona Vidinului, la Ciprovcii¹⁰.

Relațiile politice și economice mai strânse ale Țării Românești cu aceste teritorii, la care se adaugă și înrudirile dinastice cu stăpînii acestor locuri, ne face să presupunem, mai degrabă, proveniența argintului din aceste părți. Această afirmație a noastră se sprijină și pe un argument de natură numismatică: descoperirile monetare din timpul lui Vladislav I oglindesc numărul mult mai mare de monede bulgărești și sîrbești aflate în circulație, față de numărul monedelor ungurești sau din alte zone (vezi anexa II).

Desigur că studiile viitoare, pe un număr mai mare de monede de la Vladislav I, vor aduce mărturii noi privind activitatea monetară din timpul primului domn al Țării Românești care a emis monede. Ținînd însă seama de emisiunile monetare publicate pînă acum, ca și de faptul că în secolele XIII-XIV în Anglia, de pildă, cu o singură ștanță (de avers) se băteau între 23000-33000 monede, putem trage concluzia că în vremea lui Vladislav I a fost emisă o cantitate însemnată de monede ce au intrat nu numai în circuitul comercial intern, ci și în afara granițelor țării așa cum o oglindesc atît descoperirile monetare din țara noastră cît și cele din țările vecine (vezi anexa II).

În lotul de monede care face obiectul studiului de față, se află și patru exemplare emise în Tratatul de la Vidin, de Ioan Sracimir. Monedele sale s-au bucurat de un larg credit nu numai pe teritoriul Țării Românești, ci în întreaga Peninsula Balcanică. La aceasta stau mărturie numeroasele tezaure descoperite, ca și conservarea timp de peste două decenii a aceluiași tip monetar.

Necesitatea emiterii unei cantități mai mari de monede în timpul lui Ivan Sracimir s-a făcut simțită nu numai pentru satisfacerea cerințelor circuitului comercial mult sporit, ci și pentru acoperirea cheltuielilor militare făcute în vederea apărării teritoriului țării, atît de amenințat de înaintarea otomană în Balcani, de pretențiile teritoriale pentru supremație în zonă a regelui maghiar Ludovic I, sau chiar de conflictele dinastice din sînul societății bulgare.

Grosii emiși de Sracimir păstrează încă elementele vechii tradiții bizantine în redarea iconografică a bus-

tului lui Christos, dar vădesc, îndeosebi în redarea efigiei țarului cu însemnele puterii sale, o certă influență a artei monetare central-europene, cu precădere a celei maghiare¹².

Cele patru monede de la Sracimir, cedate nouă pentru studiu, din tezaurul de la Scrioaștea, sînt groși cu greutatea între 0,96-1,114 gr., tip Mușmov nr.175¹³, grupate după criteriile stabilite de I.Băncilă¹⁴ în clasa I cu două variante (vezi descrierea în anexa I, nr. 7-10), cu titlul asemănător monedelor lui Vladislav I de 875‰ (după expertize BNR).

Dacă ținem seama de aceste greutateți, ca și de faptul că în tezaur se află, pe lîngă monede bulgărești, numai monede de la Vladislav I, nu și ale urmașilor săi la tronul Țării Românești, putem considera că cele patru monede au fost emise după ocuparea Vidinului de către regele Ungariei și reinstalarea lui Sracimir, dar nu mai tîrziu de anul 1377, cînd domnia lui Vladislav I încetează.

Concluzia noastră este confirmată de cercetările făcute de numismatul bulgar V.Pencev¹⁵, care propune o mai bună cronologie a emisiunilor monetare ale lui Ioan Sracimir, pe baza studierii unui număr mai mare de monede de la acest emitent.

Autorul menționat ține seama atît de reprezentările heraldice, cît și de greutatea și diametrul monedelor, împărțindu-le în trei mari grupe, ultimele două avînd mai multe variante¹⁶.

Dacă ținem seama de această cronologie stabilită de V.Pencev, monedele din tezaurul de la Scrioaștea, emise de Sracimir, se încadrează : două între anii 1359-1365 (nr. 7 și 9 din lista anexă) și două între anii 1369-1375 (nr.8 și 10).

În tezaurul de la Scrioaștea, care face obiectul studiului nostru, se află și 28 monede bulgărești emise de Ioan Alexandru și Mihail, țarii de la Tîrnovo. Aceste monede în greutate de 0,97-1,79 gr., le-am împărțit după criteriile stabilite de E.Isăcescu¹⁷ în variantele I și III cu mai multe subîmpărțiri (vezi anexa I nr. 11-38). Monedele acestea prezintă o mare varietate de monograme (vezi tabelul II) și credem că sînt piesele cu cea mai lungă durată în circulație, dacă ținem seama de marile diferențe de greutate ce se înregistrează în cadrul aceluiași tip monetar.

Cercetătorul D.M. Metcalf, în studiile sale asupra monedelor bulgărești emise de Ioan Alexandru și Mihail la Tîrnovo și de Ioan Sracimir la Vidin¹⁸, sublinia faptul că în timpul acestor țari au loc scăderi succesive ale conținutului de metal prețios. Observînd prin studiul

comparativ al mai multor tezaure, marea oscilație de greutate la emisiunile lui Alexandru și Mihail, autorul menționat consideră că monedele celor doi emitenți au fost bătute și după moartea acestora. Numărul mare de monede descoperite, ca și unele încercări de studiere a matrițelor, a combinației dintre ștanțele de avers cu cele de revers, au dus la concluzia că au fost bătuți milioane de groși cu numele lui Ioan Alexandru și Mihail¹⁹.

La rîndul său, cercetătorul bulgar S. Avdev, pe baza studiilor statistice asupra greutății monedelor, coroborate cu observații asupra unor particularități tehnologice a emisiunilor, stabilește etapele devalorizării grosului de argint în perioada 1322-1385²⁰. Astfel, la începutul domniei lui Ioan Alexandru, între 1330-1337, greutatea era de 1,57 g. După această perioadă, începînd cu declararea țarului Mihail co-regent și apariția noului tip monetar ce redă efigiile celor doi țari, pînă la 1340, greutatea se reduce la 1,55 g. și înregistrează scăderi succesive în următoarele trei decenii. În 1370 era de 1-1,20 g. Emiterea lor, după opinie lui S. Avdev, va continua și în primii ani ai domniei lui Ioan Sișman, greutatea alterîndu-se și mai mult, ajungînd între 0,90 g.-0,75 g.

La concluzii asemănătoare a ajuns și K. Dočev²¹ care arăta că între anii 1331-1337 greutatea medie a monedelor lui Ioan Alexandru era de 1,60 g. ; între anii 1337-1355, după apariția noului tip monetar, greutatea emisiunilor lui Ioan Alexandru asociat cu Mihail scade la 1,60 g.-1,40 g. O bună parte a monedelor din această perioadă au monograma titlului de țar inversă și diametrul 21-19 mm. Între 1355-1371 greutatea medie ajunge la 1,30 g.-1,10 g., monograma titlului de țar este corectă iar diametrul de 20-18 mm. În perioada 1371-1375 emisiunile lui Ioan Alexandru și Mihail continuă și în timpul domniei lui Ioan Sișman, însă cu greutate mult mai scăzută, între 0,80 g.-0,60 g., diametrul monedei se reduce la 18-17 mm, iar monograma este înlocuită cu trei puncte.

Așa cum se observă și din anexa I, cea mai mare parte a groșilor lui Ioan Alexandru și Mihail din tezaurul de la Scarioaștea au greutatea peste 1 g. Ia cele din varianta I-a între 1,30 g.-0,97 g., la varianta I-b între 1,35-1,02 g., la varianta III-a între 1,79 g.-1,18 g. iar la varianta III-b între 1,53 g.-1,12 g.

Tinînd seama de cronologia stabilită de cercetătorii bulgari, cele mai vechi piese din tezaur sînt cuprinse în variantele III-a și III-b. Avînd însă în vedere numărul total al emisiunilor lui Ioan Alexandru și Mihail, remarcăm că majoritatea lor se înscriu între anii 1355-1371.

În lotul de monede în discuție de la Scirloaștea, este și o monedă (nr.31 din anexa I) emisă de Ioan Alexandru și Mihail care pare surfrapată peste o alta de la aceeași emitenți. Pe avers, atît capetele celor două personaje, cît și monograma din cîmpul drept sînt neclare, iar pe revers nu se distinge bine, sus, la mijloc, monograma M.

Prezența monedelor bulgărești în acest tezaur nu este deloc surprinzătoare. Ele se găsesc frecvent în descoperirile monetare din această epocă, rămînînd în circulație mult timp după data lor de emisie.

Din timpul lui Vladislav I s-au înregistrat pînă acum peste 50 de descoperiri monetare (tezaur sau monede izolate), din care mai mult de jumătate cuprind și monede bulgărești de la Ioan Alexandru și Mihail, de la Ioan Sișman sau Srăcimir (vezi anexa II).

Cartarea acestor descoperiri ne-a atras atenția asupra următoarelor fapte: monedele bulgărești au intrat în circuitul monetar al Țării Românești încă înainte de emiterea monedelor proprii. Ilustrative în acest sens sînt tezaurele de la Dichiseni-Balta Borcei, jud. Ialomița (care cuprinde numai emisiuni de la Ioan Alexandru și Mihail) și Lazu, jud. Dolj (care cuprinde pe lîngă monede bulgărești de la Ioan Alexandru și Mihail și monede sîrbești emise între anii 1321-1355) - vezi anexa II. Larga lor întrebuintare este confirmată și de trei monede emise Alexandru și Mihail purtînd o contramarcă: într-un cerc în care se află scutul Basarabilor²². Contramarcarea acestor monede și circulația lor a fost încadrată cronologic în timpul lui Vladislav I. Astfel, G. Severeanu consideră că au constituit prima serie monetară a lui Vladislav I, stampilarea lor efectuîndu-se înainte de emiterea monedelor proprii și instalarea monetăriei, avînd ca atare o durată scurtă de circulație²³.

O. Iliescu le datează între noiembrie 1368 și pînă în martie 1369, considerînd că au fost contramarcate la Vidin, în perioada stăpînirii acestuia de către Vladislav I, domnul Țării Românești și au fost destinate pentru a circula în zona Banatului de Vidin unde monedele lui Ioan Alexandru și Mihail erau mai cunoscute²⁴.

Cercetătorul bulgar I. Bačvarov discutînd cele trei monede²⁵ ale lui Ioan Alexandru și Mihail contramarcate cu scutul Basarabilor, ajunge la concluzia că stampilarea lor cu contramarcă respectivă a avut loc în afara granițelor statului feudal bulgar. Contramarcarea s-a efectuat, după opinia sa, în a doua jumătate a secolului XIV și a avut drept scop valorificarea acestor monede pe piața internă a Țării Românești. Le atribuia lui Vladislav I (1364-1371)²⁶.

În ce ne privește considerăm deocamdată cu titlul de ipoteză că monedele ar fi putut fi contramarcate chiar ceva mai devreme, înainte de domnia lui Vladislav I, respectiv în timpul domniei lui Nicolae Alexandru. Ne bazăm afirmația pe faptul că monedele contramarcate cu scutul Basarabilor au următoarele greutăți 1,26²⁷, 1,38 și 1,41 g. Așa cum am arătat mai înainte, standardul de greutate al monedelor lui Ioan Alexandru și Mihail scade treptat, ajungând spre sfârșitul domniei în 1371 la 1,10 g. Deci monedele bulgărești cu greutate mai ridicată 1,40-1,26 g. sînt mai degrabă contemporane cu domnia lui Nicolae Alexandru. Remarcăm de asemenea că cele mai grele monede emise de Vladislav I nu depășesc 1,12 g., înscriindu-se în standardul de greutate pe care-l aveau monedele țărilor din Balcani în perioada 1364-1377.

Pe de altă parte, este cunoscut faptul că Nicolae Alexandru a continuat politica de afirmare a independenței statale dusă de tatăl său Basarab I.

Contramarcarea cu scutul Basarabilor a monedelor bulgărești de la Ivan Alexandru și Mihail în momentul absenței unor emisiuni monetare proprii, s-ar putea să se fi încadrat și ea pe linia acestor măsuri.

Practica aceasta a contramarcării monedelor era uzitată în epocă. Se cunosc cîteva tezaure care cuprind monede bosniace și sîrbești contramarcate și chiar cîteva monede bulgărești emise de Alexandru și Mihail. Pe teritoriul țării noastre monede bosnice și sîrbești contramarcate au fost semnalate în Nordul Dobrogei și în tezaurul de la Nufărul²⁸ iar pe teritoriul Bulgariei în regiunea Varna și la Silistra²⁹. Cronologic contramarcarea monedelor bosnice și sîrbești și a celor cîteva monede bulgărești de la Alexandru și Mihail (acestea avînd drept contramarcare două cercuri concentrice), au fost încadrate în deceniul cinci pînă în primii ani ai deceniului al șaselea al secolului XIV, circulația lor continuînd pînă în jurul anului 1371³⁰.

Numărul mic al monedelor bulgărești de la Alexandru și Mihail purtînd contramarca cu scutul Basarabilor descoperite una în Bulgaria la Tutraken și două în România (una în Oltenia și alta într-o localitate necunoscută), se poate explica prin faptul că o bună parte din monedele aflate în circulație se retopeau pentru emiterea unor noi emisiuni. Pe de altă parte prin faptul că durata contramarcării lor a fost scurtă (considerăm că s-ar putea încadra în timp într-o perioadă înscrisă între 1359-1364). Un alt argument ar fi că numărul de piese contramarcate nu ar fi fost prea mare.

Descoperirile viitoare de monede bulgărești con-

tramarcate cu scutul Basarabilor, vor aduce elemente noi pentru o mai precisă încadrare cronologică a efectuării acestor contramărci.

Monedele lui Ioan Alexandru și Mihail, așa cum rezultă din analiza descoperirilor monetare, rămân în circulația Țării Românești pînă în prima parte a domniei lui Mircea cel Bătrîn. Ele se găsesc atît în tezaure (Cernavodă și Păcuil lui Soare, jud. Constanța, Dîchiseni și Balaci, jud. Ialomița, Balta Sărată și Scrioaștea, jud. Teleorman, Teiuș, jud. Olt, Lazu, jud. Dolj, Flămînda, jud. Mehedinți) cît și în descoperiri izolate : Isaccea, jud. Tulcea, Lăceni și Zimnicea, jud. Teleorman, Snagov, Sectorul Agricol Ilfoy, Curtea de Argeș, jud. Argeș, Verbicioara, jud. Dolj, etc. (vezi anexa II).

Spre deosebire de monedele lui Ioan Alexandru și Mihail ce se grupează mai mult pe linia Dunării și a Oltului, cele ale lui Sracimir se găsesc în cantități mult mai mari și răspîndite pe aproape întregul teritoriu al Țării Românești, ajungînd pînă la Transilvania și Moldova. Prezența lor în 25 de tezaure și 10 descoperiri izolate (vezi anexa II), arată că ele circulau efectiv nu numai în timpul lui Vladislav I, cu care a avut strînse legături, ci și în perioada următoare, pînă la vremea lui Mircea cel Bătrîn.

Avînd în vedere că cele 10 tezaure cuprinzînd monede de la Sracimir îngroșate în timpul domniei lui Mircea, numai unui singur (Tîrgoviște, jud. Dîmbovița) conține monede cu efigie emise după reforma întreprinsă de Mircea în a doua jumătate a domniei și ținînd seama de faptul că mai tîrziu, în timpul lui Mihail, nu le mai întîlnim în descoperirile monetare din Țara Românească, considerăm că monedele lui Sracimir au încetat să circule după 1400.

Observăm și un alt fapt : nevoia de numerar în Țara Românească era destul de mare în a doua jumătate a secolului XIV-lea, căci în nu mai puțin de patru descoperiri : Zimnicea, jud. Teleorman, Vlad Tepeș, jud. Ialomița, Păcuil lui Soare și Cernavodă jud. Constanța (vezi anexa II) întîlnim monede bulgărești falsificate atît după monedele lui Sracimir cît și după monedele lui Sracimir asociat cu fiul său Constantin³¹.

Pe lîngă monedele bulgărești menționate mai sus, descoperirile monetare din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, atestă prezența monedelor sîrbești la Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți³², Flămînda, jud. Mehedinți, Craiova și Lazu, jud. Dolj, Teiuș, jud. Olt, Curtea de Argeș, jud. Argeș, Tîrgovița, jud. Dîmbovița, Maraloiu, jud. Brăila, Nordul Dobrogei și Nufărul, jud. Tulcea, etc. Monede venetiene de argint au fost semnalate în tezaurele

de la Teiuș, jud. Olt și Tîrgovișe, jud. Dîmbovița. Monedele ungurești sînt atestate în descoperirile de la Drobeta-Turnu Severin, jud. Mehedinți, Brebeni și Teiuș, jud. Olt, Curtea de Argeș, jud. Argeș, Tîrgoviște, jud. Dîmbovița etc. (vezi anexa II).

Circulația monedelor străine, ca și a numeroase produse de import, atestate de descoperirile numismatice și arheologice, vorbesc despre intensele legături comerciale cu negustorimea internațională în care este implicată Tara Românească.

Prezența într-o cantitate mai mare a monedelor sud-dunărene în vremea domniei lui Vladislav I, oglindește și orientarea sa politică de puternic apărător al ortodoxismului, spre o strînsă legătură cu țările din Balcani în lupta lui pentru asigurarea independenței statale.

Numărul mare de descoperiri monetare din perioada domniei lui Vladislav I, sau imediat următoare, arată, pe de altă parte, bogăția pieței interne, comerțul viu ce se practica între sat și oraș. Faptul este reliefat nu numai în tezaurele monetare, ci și de descoperirile izolate.

Creșterea demografică a făcut ca pe piață să fie cerute tot mai multe produse, ceea ce a determinat o circulație mai vie a bunurilor în cadrul acestei piețe.

Comerțul între oraș și sat se schimbă, o seamă de plăți nu se mai fac în natură, ci cu bani. Se intensifică relațiile financiare, se dezvoltă noi drumuri comerciale.

Analizînd lista și harta descoperirilor monetare din a doua jumătate a secolului al XIV-lea, observăm și următoarele fapte : se constată o concentrare a lor în zona Olteniei, în Nordul Dobrogei, pe linia Dunării sau a unor artere comerciale care, multe din ele, urmau firul apelor. Astfel așa cum se grupează descoperirile monetare, se poate urmări un drum ce ar porni de la Brașov, Cîmpulung, Cetățeni spre Brăila și apoi spre gurile Dunării ; altul, dinspre Tîrgoviște, se îndreptă spre Snagov, urmînd linia spre Păcuilui lui Soare, Silistra, Tîrnovo. Un alt drum pornea dinspre Brașov, Rucăr, Tîrgoviște, Teiuș, Slatina, Balș, Craiova, Calafat, spre Vidin. O altă arteră comercială pornea dinspre Tismana spre Turnu Severin, Orșova, ramificîndu-se spre Nordul Serbiei sau spre sud-vestul Transilvaniei.

Remarcăm de asemenea că monedele lui Vladislav I, răspîndite pe întreg teritoriul Țării Românești, s-au găsit atît în Moldova (tezaurele de la Siret jud. Suceava și Buruenesti, jud. Neamț), cît și în ținutul Podoliei, pe teritoriul U.R.S.S., la sudul Dunării, în R.P. Bulgaria (la Negovanovți, Vidin, Ruse, Silistra, Tîrnovo), în nordul R.S.F. Iugoslavia (Djerdap, Gospodin Vir, Prahovo, Svilaj-

nac-Resava) sau pe teritoriul sud-vestic al Transilvaniei, la Igrisi, jud. Timiș (vezi anexa II). Se desprinde de aici concluzia că emisiunile celui dintâi domn care a bătut monede în Tara Românească, datorită conținutului lor ridicat de argint și a bunei execuții tehnice au fost destul de repede asimilate cu cele străine aflate în circulație în țară, integrându-se în același timp circuitului monetar din țările învecinate.

De altfel, intensificarea comerțului în această epocă este menționată și în izvoarele scrise, Valahia fiind o zonă prin care se intersectau marile drumuri comerciale nord și central europene ce se îndreptau spre zona sud-estică a Balcanilor, cu cele care luau calea Orientului, sau invers spre Europa de sud-vest. La aceasta stau mărturie o seamă de documente, din care menționăm privilegiul comercial acordat brașovenilor de regele Ungariei Ludovic I la 28 iunie 1358, prin care le înlesnea acestora "să puteți trece slobod și neturburat cu mărfurile voastre și orice fel de lucruri între Buzău și Prahova, adică din locul unde se varsă în Dunăre numitul râu Ialomița, pînă în locul unde se varsă de asemenea în Dunăre râul Siret și să nu vă poată opri nimeni pe nedrept în această trecere a voastră"³³.

Mai semnificativ este documentul dat cu 10 ani mai târziu, de către Vladislav I, la 20 ianuarie 1368 aceluiași negustori brașoveni, din care rezultă că raportul de forțe privitoare la teritoriul Țării Românești se schimbă în timpul lui Vladislav I și că Ludovic I este nevoit să intervină pe lângă voievodul român pentru a obține înlesniri vamale³⁴. Astfel se amintește plata tricesimei "odată la ducere și a doua oară la întoarcere, așa fel încît la intrarea în țara noastră, să ne plătească numai odată tricesima la Cîmpulung sau în apropiere".

Documentul menționează de asemenea comerțul practicat de acești negustori cu țările sud-dunărene. După ce luau adeverință de la vameșul din Cîmpulung "puteau să treacă slobodi și nestingheriți prin țara noastră. De asemenea la întoarcere să ne plătească tricesima lângă Dunăre și după ce li se va pune din nou pecetea, să plece mai departe nestingheriți prin țara noastră". În același tratat se mai stipula: "iar cînd acești negustori purced cu mărfurile lor pe pomenita cale a Brăilei spre țări străine, vor fi datori să plătească numai odată tricesima la Cîmpulung, nu la ducere, ci la întoarcere"³⁵.

Comerțul Brașovului cu țările sud-dunărene este atestat documentar și în anul 1369, prin privilegiul acordat de țarul de la Vidin, Ioan Srecimir, negustorilor brașoveni de a face comerț la sud de Dunăre, acordîndu-le o

serie de înlesniri : "să umble oamenii domnului rege în țara domnului țar și să tîrguiască cît le place"³⁶. În același sens trebuie amintit comerțul liber cu orașul Zara de pe coasta Dalmației, practicat de negustorii brașoveni, așa cum rezultă din privilegiul comercial acordat de regele Ungariei Ludovic I în anul 1370³⁷.

Fie că se îndreptau spre sud, sau că lău drumul Orientului ori că erau purtate apoi de negustorii genovezi și venețieni spre alte zone de civilizație, mărfurile tranzitate de brașoveni, sau de alți negustori, au stimulat schimburile comerciale și viața economică a Tării Românești în a doua jumătate a secolului al XVI-lea. Creșterea producției destinată schimbului, antrenarea Tării Românești în comerțul internațional este subliniată într-un document din 1373, în care întîlnim și un alt aspect : concurența pe care o fac mărfurile Tării Românești îl va îndemna pe regele Ludovic I al Ungariei să ia unele măsuri pentru a opri trecerea spre Orșova a sării provenind din Valahia³⁸.

Desigur, toate acestea documente nu fac altceva decît să întărească rezultatele pe care cercetarea numismatică le oferă cercetării istorice, tezaurul de față fiind și el o mărturie în acest sens.

Localitatea Scrioaștea, jud. Teleorman, situată în apropierea râului Vedea, se află nu foarte departe de marele și vechiul drum comercial de pe linia Oltului, într-o zonă intens populată.

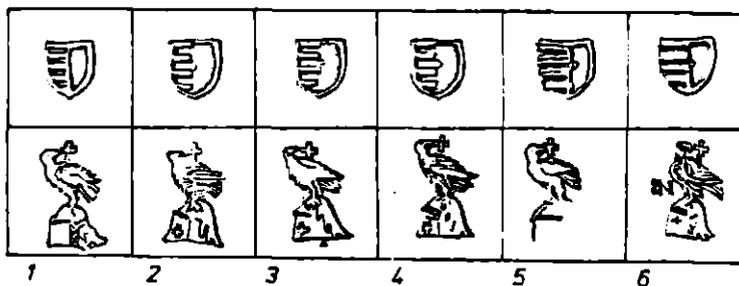
Ascunderea acestui tezaur poate fi legată de marile evenimente militare care au loc în timpul lui Vladislav I. Ținînd seama de compoziția tezaurului, credem că aceasta s-a produs după 1369, cînd ecoul intrării în Tara Românească a trupelor maghiare mai persista încă. Este posibil să fi fost ascuns în perioada luptelor purtate împotriva turcilor și a țarului de la Iîrnovo, în anul 1372³⁹ sau în anii 1374-1375, cînd un nou conflict se iscase între Vladislav I și regele Ungariei Ludovic I⁴⁰. Avînd în vedere faptul că în tezaur nu se află nici o monedă de la Radu I, considerăm că în nici un caz nu putem presupune o dată mai tîrzie de anul 1377, pentru îngroparea acestuia.

Deși nu trebuie omis faptul, că de cele mai multe ori, ascunderea unui număr mai mare de tezaure reflectă pericolul și nesiguranța în care trăia populația, datorită stărilor conflictuale iscate la granițele țării, trebuie să avem în vedere că ascunderea tezaurilor se poate datora și unor cauze întîmplătoare.

Prezentînd acest lot de monede în lucrarea de față am căutat să răspundem unui deziderat mai vechi al cercetării numismatice românești, propunînd o mai exactă cla-

sificare a primelor emisiuni monetare ale Tării Românești căci, din păcate, datele despre compoziția unor depozite monetare din timpul lui Vladislav I sînt incomplete, multe tezaure s-au risipit sau sînt încă nepublicate. Studiarea lor va putea aduce în viitor date noi privind activitatea monetăriei Tării Românești la începuturile sale ca și asupra cantității de monedă pusă în circulație.

Prin publicarea descoperirii de la Scrioaștea, am dorit în același timp să punem la îndemina cercetării științifice un nou document numismatic care, alături de altele mărturie de ordin numismatic, arheologic sau documentar, să contribuie la descifrarea cursului și semnificației evenimentelor din trecutul țării noastre.

tabelul I

Av. Rv. 11	Av. Rv. 12	Av. Rv. 13	Av. Rv. 14
Av. Rv. 15	Av. Rv. 16	Av. Rv. 17	Av. Rv. 18
Av. Rv. 19	Av. Rv. 20	Av. Rv. 21	Av. Rv. 22
Av. Rv. 23	Av. Rv. 24	Av. Rv. 25	Av. Rv. 26
Av. Rv. 27	Av. Rv. 28	Av. Rv. 29	Av. Rv. 30
Av. Rv. 31	Av. Rv. 32	Av. Rv. 33	Av. Rv. 34
Av. Rv. 35	Av. Rv. 36	Av. Rv. 37	Av. Rv. 38

tabelul II

Descrierea monedelor din tezaurul de la Scrioastea, jud. Teleorman, păstrate în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României și Muzeului Județean de Istorie Teleorman

TARA ROMANEASCA

VLADISLAV I

A. Legenda latină

1. Av. + МЪЯДИЗЪЯИ ВЯИВОДѢ între 2 c.p. Scut despîcat, în primul cartier patru fascii, în al doilea plin.
Rv. ТРАНСЯ / ЪРІИ între 2 c.p. Coif închis în profil spre dr., deasupra lui acvila cu aripile închise și capul întors spre st., către crucea așezată la începutul legendei.
AR ↗ 0,951 g, 18 mm, 875‰, inv.nr.13113, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/1, planșa 1/1.
O.Iliescu, Cu privire la problema... op.cit., p.310, nr.10 ; MBR, p.10, nr.15.
2. Av. + МЪЯДИЗЪЯИ ВЯИВОДѢ între 2 c.p. Ca mai sus, dar fără bara despărțitoare între cele 2 cîmpuri și punct la mijlocul scutului.
Rv. + ТРАНСЯ / ЪРІИ c.l.i., c.p.e. Ca mai sus, dar forma coifului și acvilei diferită. Sub viziera coifului o cruce în relief.
AR ↘ 0,873 g, 17,5 mm, 875‰, inv.nr.13112. Muz. Jud. Teleorman, tab. 1/2, pl. 1/2.
O.Iliescu, p.310, nr.7 var ; MBR, p.9, nr.15 var.
3. Av. + МЪЯДИЗЪЯИ ВЯИВОДѢ între 2 c.p. Ca mai sus.
Rv. + ТРАНСЯ / ЪРІИ Ca mai sus.
AR ↘ 0,862 g, 17 mm, 875‰, inv. nr.C. 1215, MNIR, tab.1/3, pl.1/3.
O.Iliescu, p.310 ; MBR, p.10, nr.15 var.
4. Av. + МЪЯДИЗЪЯИ ВЯИВОДѢ între 2 c.p. Ca mai sus.
Rv. + ТРАНСЯ / ЪРІИ Ca mai sus.
AR ↗ 0,860 g, 18 mm, 900‰, inv. nr.13117, Muz. Jud. Teleorman, tab 1/4, pl.1/4.

- O. Iliescu, p.310, nr.7 ; MBR, p.9, nr.15 var.
5. Av.+ ADIZUJA WAIWODA între 2 c.p. Ca mai sus, dar linie despărțitoare între cîmpuri și fără punct la mijlocul scutului, iar cele patru bare din primul cîmp sînt alcătuite din 2 linii.
- Rv.+ TRANS/WPINI Ca mai sus, dar crucea de la începutul legendei cu brațele egale. Coiful nu se distinge clar, moneda fiind uzată.
- AR ↓ 0,852 g, 18 mm, 875‰, inv. nr. C. 1216, MNIR, pl.1/5, tab.1/5.
- O. Iliescu, p.310, nr.10 ; MBR, p.10, nr.16.

B. Legenda slavă

6. Av.+ ΩΒΛΑΔΙΚΛΑΒΩ ΒΟΕΒΔ între 2 c.p. Ca mai sus, dar forma scutului diferă. Barele din primul cîmp redate fără linii duble.
- Rv.+ ΩΒΛΑΩΔ ——ΙΚΛΑΒ între c.l.i. și c.p.e. Coiful bine conturat are o cruce inclusă sub vizieră. Acvila diferită. In cîmpul st. siglele.
- AR → 0,714 g, 17,5 mm, 875‰, inv. nr.13111, Muz. Jud.Teleorman, tab.1/5, pl. 1/5.
- O. Iliescu, p.300, seria V; MBR, p.11. nr.25.

TARATUL DE LA VIDIN

IOAN SRACIMIR

Seria I-a

7. Av.+ ΩΩCPA4HMHPΦBBATBP între c.p.i. și c.p.e. Bustul lui Christos cu nimb crucifer, binecuvîntînd cu mîna dreaptă iar cu stînga țînînd evanghelia. In cîmp, de o parte și de alta IC-XC.
- Rv.+ ΩΩCPA4HMHPΦBBΛ între c.l.i. și c.p.e. Tarul cu coroană și nimb șezînd pe un tron fără spătar. Tine cu mîna dreaptă un sceptru terminat cu o floare de crin, iar cu mîna stîngă anexikakia. Pe brațele tronului, de o parte și de alta, cîte o floare de crin.
- AR ↓ 1,114 g, 19,5 mm, 875‰, inv. nr.13116, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/1, pl.1/1.
- N.A. Mușmov, nr. 175 ; p. 350, clasa I-a, varianta 2, grupa C.
8. Av.+ ΩΩCPA4HMHPΦBBATBP între c.l.i. și c.p.e. Ca mai sus, dar mîna care binecuvîntează este ceva mai ridicată.
- Rv.+ ΩΩCPA4HMHPΦBBΓ între c.l.i. și c.p.e. Ca mai sus, dar forma florilor de crin diferă, iar crucea

- de la începutul legendei este în st. (heraldic).
 AR 1,108 g, 19,5 mm, 875‰, inv.13114, Muz. Jud. Teleorman, pl.1/8 N.A. Muşmov, nr.175 ; I. Băncilă, p.350 clasa I-a, varianta 1, grupa D.
9. Av. + $\text{I}\omega\text{CP}\mathcal{A}\text{CHM}\text{P}\mathcal{P}\mathcal{B}\mathcal{B}\text{A}\text{ГB}\mathcal{P}$ între 2 c.l.i. și c.p.e. Ca mai sus, la nr.7.
 Rv. + $\text{I}\omega\text{CP}\mathcal{A}\text{CHM}\text{P}\mathcal{P}\mathcal{B}\mathcal{B}\text{A}\text{ГB}$ între 2 c.l.i. Ca mai sus, dar forma florilor de crin ca la nr.7.
 AR 9,970 g, 20 mm, 875‰, inv.nr.C. 1209, MNIR, pl. 1/9 N.A. Muşmov, nr.175 ; I. Băncilă, p.350, clasa I-a varianta 2, grupa D.
10. Av. + $\text{I}\omega\text{CP}\mathcal{A}\text{CHM}\text{P}\mathcal{P}\mathcal{B}\mathcal{B}\text{A}\text{ГB}\mathcal{P}\mathcal{V}$ Ca la nr.8.
 Rv. + $\text{I}\omega\text{CP}\mathcal{A}\text{CHM}\text{P}\mathcal{P}\mathcal{B}\mathcal{B}\text{A}\text{ГB}$ între c.l.i. și c.p.e. Ca la nr.8.
 AR ↗ 0,962 g, 19 mm, 875‰, inv. nr.13115, Muz. Jud. Teleorman, pl.1/10.
 N.A. Muşmov, nr.175 ; I. Băncilă, p.350, clasa I-a, varianta 1 grupa C.

TARATUL DE LA TIRNOVO

IOAN ALEXANDRU ȘI MIHAIL (1331-1371)

Varianta I_a

11. Av. + Christos nîmbat, cu mîinile ridicate în semn de binecuvîntare, în fața unui tron fără spătar. în cîmp sus, de o parte și de alta, IC-XC, iar lateral în cîmp, la mijloc monogramele \mathcal{F} \mathcal{M}
 Rv. + Alexandru și fiul său Mihail în picioare, din față ținînd cu o mîină fiecare cîte un sceptru cu cruce, iar cu cealaltă, între ei, un steag.
 în cîmp sus, de o parte și de alta a steagului, monogramele \mathcal{A} și \mathcal{P}
 AR ↘ 1,305 g, 21 mm, 875‰, inv. nr.13108, Muz. Jud. Teleorman, tab.11/11, pl.11/11.
 N.A. Muşmov, nr.91 ; E. Isăcescu, p.349-350.
12. Av. + Ca mai sus, dar în cîmp, sus se distinge, doar C-X iar în cîmpul st., la mijloc, \mathcal{A} se vede doar parțial.
 Rv. Ca mai sus, dar monograma din cîmpul st. nu se distinge clar.
 AR 1,293 g, 20 mm, 875‰, inv.nr.13102, Muz. Jud. Teleorman, tab.11/12, pl.11/12.
 N.A. Muşmov, nr.91 var.
13. Av. Ca mai sus, dar, în cîmp sus IC-XC.
 Rv. Ca la nr.11, dar monograma redată diferit.
 AR ↓ 1,291 gr., 21 mm, 90‰, inv.nr.13104, Muz. Jud.

- Teleroman, tab.11/13, pl.11/13.
N.A.Muşmov, nr.91.
14. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus, dar monograma din cîmpul stîng nu se distinge prea clar.
AR ↓ 1,250 g, 19,5 mm, 900‰, inv.nr.13094, Muz. Jud. Teleorman, tab.11/14, pl.11/14.
N.A. Muşmov, nr.91.
15. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus. Pentru monogramă vezi tabelul.
AR ↓ 1,241 g, 21 mm, 900‰, inv.nr.C.1212, MNIR, tab. 11/15, pl.11/15.
N.A. Muşmov, nr.91
16. Av. Ca mai sus, dar se distinge greu monograma din cîmpul stîng.
Rv. Ca mai sus, dar monograma din cîmpul stîng se distinge greu.
AR ↓ 1,239 g, 20,5 mm, 875‰, inv. nr.13099, Muz. Jud. Teleorman, tab.11/16, pl.11/16.
N.A. Muşmov, nr.91.
17. Av. Ca mai sus, dar dublă batere. Pentru monogramă vezi tabelul.
Rv. Ca mai sus, dar monogramele clare. Diferă modul de redare a costumului lui Christos.
AR ↓ 1,194 g, 20,5 mm, 875‰, inv. nr.13098, Muz. Jud. Teleorman, tab.11/17, pl.11/17.
N.A. Muşmov, nr.91.
18. Av. Ca la nr.12, dar monogramele clare, iar mantia lui Christos diferită.
Rv. Ca mai sus, dar moneda imprimată corect.
AR ↓ 1,114 g, 20,5 mm, 875‰, inv.nr.13096, Muz. Jud. Teleorman, tab. 11/18, pl.11/18.
N.A. Muşmov, nr.91.
19. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,113 g, 20,5 mm, 875‰, inv. nr.13097, Muz. Jud. Teleorman, tab. 11/19, pl.11/19.
N.A. Muşmov, nr.91.
20. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,083 g, 21 mm, 875‰, inv. nr.13093, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/20, pl.11/20.
N.A. Muşmov.
21. Av. Ca mai sus, dar moneda ruptă pe margine jos.
Rv. Ca mai sus, dar moneda este ruptă pe margine sus.
AR ↓ 1,00 g, 19 mm, 900‰, inv. nr.13120, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/21, pl.11/21.
N.A. Muşmov, nr.91

Av. Ca mai sus.

Rv. Ca mai sus.

AR ↓ 0,974 g, 21 mm 875‰, inv. nr. C.1214, MNIR,
tab.1/22, pl.11/22.

N.A. Muşmov, nr.91.

Varianta 1 b

Av. Ca mai sus, dar moneda mai bine conservată

Rv. Ca mai sus, dar sigla din cîmpul stîng se distinge greu, iar în dreapta sigla este redată astfel : M iar moneda este mai conservată.

AR ↓ 1,35 g, 20 mm, 900‰, inv.nr.13118, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/23, pl. 11/23.

N.A. Muşmov, nr.25.

Av. Ca mai sus.

Rv. Ca mai sus, dar deasupra lui M o cruce.

AR ↓ 1,35 g, 21,5 mm, 875‰, inv. nr.13091, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/24, pl.11/24.

N.A. Muşmov, nr.95.

Av. Ca mai sus.

Rv. Ca mai sus, dar sigla M redată cu x deasupra.

AR ↓ 1,021 g, 20 mm, 875‰, inv. nr.13092, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/25, pl.11/25.

N.A. Muşmov, nr.95.

Varianta III a

Av. Ca mai sus dar în cîmpul drept monograma redată astfel :

Rv. Ca mai sus, dar nimic deasupra lui M.

AR ↓ 1,795 g, 23 mm, 900‰, inv. nr.13100, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/26, pl.1/26.

N.A. Muşmov, nr.95.

Av. Ca mai sus, dar moneda mai uzată.

Rv. Ca mai sus.

AR ↓ 1,689 g, 20 mm, inv. nr. 13095, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/27, pl.111/2.

N.A. Muşmov, nr.93.

Av. Ca mai sus.

Rv. Ca mai sus dar monograma din cîmpul stîng se distinge greu, moneda fiind descentrată.

AR ↓ 1,456 g, 21 mm, 900‰, inv. nr. 13106, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/28, pl.111/28.

N.A. Muşmov, nr.93.

Av. Ca mai sus, dar moneda este mai îngrijit lucrată.

Rv. Ca mai sus.

AR ↓ 1,407 g, 20 mm, 900‰, inv.nr.13107, Muz. Jud. Teleorman, tab.1/29, pl.111/29.

N.A. Muşmov, nr.93.

30. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,370 g, 21,5 mm, 875‰, inv. nr.C. 1211, MNIR,
tab. 1/30, pl.111/30.
N.A.Muşmov, nr.93.
31. Av. Ca mai sus, dar moneda pare surfrapată. Monograma
din cîmpul drept neclară.
Rv. Ca mai sus, dar moneda este surfrapată. Capetele
personajelor și monograma din cîmpul drept nu se
disting bine.
AR ↓ 1,184 g, 20 mm, inv. nr.13110, Muz.Jud.Teleor-
man, tab. 1/31, pl.111/31.
N.A.Muşmov, nr.97 av., nr.93 rv.

Varianta III b

32. Av. Ca la nr.26. Moneda lucrată mai îngrijit.
Rv. Ca la nr.26 dar monograma din cîmpul drept este
redată astfel :
AR ↓ 1,536 g, 20 mm, 900‰, inv. nr.13103, Muz.Jud.
Teleorman, tab.1/32, pl.111/32.
N.A.Muşmov, nr.94.
33. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,414 g, 20 mm, inv. C. 1210, MNIR, tab.1/33,
pl.111/33.
N.A.Muşmov, nr.94.
34. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,32 g, 21 mm, inv. nr.13119, Muz.Jud.Teleor-
man, tab.1/34, pl.111/34.
N.A.Muşmov, nr.94.
35. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,305 g, 13,5 mm, 900‰ inv. nr. 13101, Muz.
Jud. Teleorman, tabl.1/35, pl.111/35.
N.A. Muşmov, nr.94.
36. Av. Ca mai sus.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,260 g, 20 mm, 900‰, inv. nr.13109, Muz.Jud.
Teleorman, tabl.1/36, pl.111/36.
N.A. Muşmov, nr.94.
37. Av. Ca mai sus dar moneda ruptă pe marginea dreaptă.
Rv. Ca mai sus.
AR ↓ 1,154 g, 20 mm, 875‰, inv. nr.13105, Muz. Jud.
Teleorman, tab.1/37, pl.111/37.
N.A. Muşmov, nr.94.
38. Av. Ca la nr. 36.

A N E X A II

Lista descoperirilor monetare cuprinzând monede emise în Tara Românească de Vladislav I și monede bulgărești din secolul al XIV-lea

1. BALACIU, jud.Ialomita. Tezaur descoperit în 1926. Cuprinde monede de argint emise în Tara Românească de Vladislav I (1364-1377) și de Radu I (1377-1383) precum și monede bulgărești emise în Taratul de Tîrnovo de Ioan Alexandru (1331-1371) și în Taratul de la Vidin de Ioan Sracimir (1356-1365) ; 1369-1396).

Bibliografie : G.Severeanu, în București, I, 1935, p.50 ; Const. Moisiu, în AARMSI, seria III, tom XXII, 1939-1940, p. 246, nr.10 ; O.Ilieșcu, în SCIMI, nr.1, 1950, p.130, nr.7 ; O.Ilieșcu, în Costin C. Kirițescu, Istoria leului și precursorii lui, vol.1, Editura Academiei RSR, București, în Marele Mircea Voievod, Editura Academiei R.S.R., București, 1987, p.80, nr.3.

2. BALS, jud.Olt. Tezaur descoperit în 1928. Cuprinde 269 monede românești și bulgărești. În prezent se păstrează 237 monede emise de țarul de la Vidin Ioan Sracimir (8 groși și 229 aspri) la Muzeul Olteniei Craiova.

Bibliografie : L.Roșu, Gh.Popilian, în RM, I, nr.4, 1964, p.329 ; Gh.Popilian, în CN, Craiova, II, 1968, p.13, (menționează și monede de la Mircea cel Mare) ; Medieval and modern Hoard în Coin Hoards (în continuare CH), III, 1977, p. 174 ; T.Rădulescu, Tezaurul monetar din sec. al XIV-lea de la Balș, jud. Olt, comunicare susținută la sesiunea științifică de numismatică, medalistică, heraldică, sigilografie, gliptică, metrologie, desfășurată la Muzeul de Istorie al României, București, 26-27 februarie 1982 ; A.Berciu-Drăghicescu, D.Ciubotea, în Marele Mircea, op.clt., p.80, nr.5 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p.108, nr.4.

3. BALTA SARATA, com.Crîngeni, jud.Teleorman. Tezaur descoperit în anul 1979. Cuprinde 3123 monede emise în Tara Românească de Vladislav I (1374-1377) 22 buc. ; de Vladislav I și Radu I asociați (1377) 1 buc. ; de Radu I

(1377-1383) 215 buc.; de Dan I (1383-1386) 1133 buc.; de Mircea cel Mare (1386-1396) 55 buc. La acestea se adaugă monede bulgărești emise de Alexandru și Mihail (1331-1371) 5 buc.; de Sracimir (1356-1365 și 1369-1396) 1652 buc. și de Sisman (1371-1396) 31 buc. Un număr de 9 monede nu au putut fi determinate fiind rău conservate.

Bibliografie : E. Tîntăreanu, C. Beda, în CN, V, București, 1983, p. 83-84 ; B. Mitrea, în Dacia, NS., XXIV, 1980, p. 378, nr. 162 ; idem, în Dacia, NS., XXVIII, nr. 1-2, 1984, p. 188, nr. 145 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 80, nr. 6 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 108, nr. 3.

4. BASARABI, sat aparținînd orașului Calafat, jud. Dolj. Izolat s-au găsit monede bulgărești de bronz: 6 bucăți emise în perioada 1323-1330 și 7 monede descoperite în punctul Cetățuia cu prilejul săpăturilor arheologice și anume : 1 monedă de argint emisă de Ioan Sracimir și 6 imitații de bronz după monede de la Sracimir și de la Ioan Șisman.

În aceeași localitate s-a descoperit în anul 1963 un tezaur cuprinzînd 4 brățări de argint și 561 monede emise de Mircea cel Mare și de Mihail I. De asemenea sînt semnalate și monede sîrbești din secolul al XIV-lea.

Bibliografie : Costin C. Kiritescu, op.cit., p. 358 ; O. Iliescu RRH, IV, nr. 5, 1965, p. 1062 ; idem, în Studii, 18, nr. 5, 1965, p. 1154 ; idem, în RM, II, nr. 3, 1965, p. 272 ; G. Popilian, op.cit., p. 3-22 + 1 pl. ; E. Isăcescu, în SCN, VI, București, 1975, p. 256, nota 10 ; E. Busuioc, D. Vlăceanu, în SCIVA, 27, 1976, nr. 4, p. 495 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXII, 1978, p. 368 ; A. Berciu - Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, Craiova, seria Filozofie - sociologie - istorie, VI, 1981, p. 27, nr. 3 ; T. Rădulescu, în Oltenia, 3, 1981, p. 92 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 80, nr. 7 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 108, nr. 5

5. BISTRITA, com. Hinova, jud. Mehedinți. Tezaur descoperit în anul 1931. Cuprinde 90 monede emise de Dan I, Mircea cel Mare (ducați și bani) și de Sracimir (groși).

Bibliografie : Gh. Popilian, în CN, Craiova, II, op.cit., p. 13, nota 24 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, Craiova, op.cit., p. 28, nr. V/1 ; I. Stîngă, în Drobeta, VI, 1985, p. 146, nr. 4, și p. 147. A. Berciu - Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 80, nr. 8 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 108, nr. 6.

6. BREBENI, jud. Olt. Tezaur descoperit înainte de 1980 din care s-a recuperat o parte. Cuprinde monede emise de Vladislav I, Mircea cel Mare (Tara Românească) precum și groși bulgărești emiși de Sracimir și monede ungu-

rești din sec. XIV-XV.

Bibliografie : A.Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mîrcea... op.cit., p. 81, nr.10 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p.109, nr.11.

7. BUCUREȘTI - împrejurimi. În ședința Societății Numismatice Române din 7 februarie 1930, G.Severeanu menționează descoperirea unui tezaur avînd aceeași compoziție ca cel găsit în apropiere de Slatina.

Bibliografie : CNA, X, nr.95, 1934, p.15.

8. BURUIENESTI, com.Doljești, jud. Neamț. Tezaur descoperit în 1985. Cuprinde podoabe (doi cercei de tîmplă și trei brățări), 30 lingouri de argint și 1786 monede de argint emise în Moldova de Petru Mușat (1736 groși și 2 jumătăți de groși), 1 dinar în Tara Românească de Vladislav I ; 8 aspri în Taratul de la Vidin de Sracimir ; 1 gros în Cnezatul de Haliciu de Vladislav de Opeln, 1 dinar și 2 oboli emiși în Ungaria în timpul Mariei.

Bibliografie : E.Petrișor, în MA, XII-XIV (1980-1982), 1986, p.171-183.

9. CERNAVODA, jud. Constanța. Tezaur descoperit în anul 1910. Cuprinde 84 monede de argint emise în Taratul de la Tîrnovo de Ioan Alexandru și Mihail și în Taratul de la Vidin de către Ioan Sracimir.

Bibliografie : S.Avdev, în Numismatika, Sofia, nr.2 1988, p.40.

10. CETATENII DIN VALE, jud. Argeș. Cu prilejul săpăturilor arheologice întreprinse în împrejurimile cetății lui Negru Vodă s-a găsit în 1942 într-un mormînt lângă biserică o monedă de la Vladislav I. În anul 1958, în partea de nord a bisericii nr.2 a mai fost găsită o monedă emisă de Vladislav (1365-1377).

Bibliografie : D.V.Rosetti, în CNA, XVI, nr. 121-122, 1942, p. 80 ; idem, în MCA, VIII, 1962, p.79 ; idem, în Monumente istorice, Studii și lucrări de restaurare, București, nr.3, 1969, p.95 ; P.Chihaia, din cetățile de scaun ale Țării Românești, Editura Meridiane, București, 1974, p.320 ; A.Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, Marele Mîrcea... op.cit., p.82, nr.18.

11. a. CÎMPULUNG, jud. Argeș. Tezaur descoperit în 1874. Cunoscut și sub denumirea de "tezaur descoperit în jud. Prahova". Cuprindea peste 100 monede montenești "a celor dinții Radu și Vlad" (Scrisoarea lui D.A. Sturdza din 2/14 sept. 1975).

Bibliografie : Academia Română, Arhiva D.A.Sturdza, dos.VII, 5,6,7 p.216 ; Arhiva MNIR, dos. Const. Moisil, inv. nr. 105512, p.1 ; D.A.Sturdza, în AAE, 1875, 8, p.55-56 ; ibidem 1878, p.167, nota ; N. Dodan, în

AARMSI, seria II-a, tom XXXII, 1910, p.491 ; L. Kovacevici, în Starinar, 1907, p.59 ; C.Moisil, în BSNR, XI nr. 21, 1914, p.57, nr.49 ; idem, în BSNR, XX, nr.23, 1915, p. 13 ; idem, în AIC, 1924, p.11 extras ; idem, în AARMSI, seria III-a, tom XXII, 1939-1940, p.245, nr.3 ; O. III-escu, în SCIM, I, 1950, p.128, nr.2 ; idem, Numismatica medievală și modernă a țării noastre oglindite în colecțiile restituite de la Moscova, în Studii asupra tezaurului restituit de URSS, Edit. Academiei, București, 1958, p.20 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 360 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, Marele Mircea... op.cit., p. 82, nr.19.

b. CIMPULUNG, jud. Argeș. Cu prilejul săpăturilor arheologice făcute în anul 1965, s-a găsit într-un mormânt o monedă emisă de Vladislav I.

Bibliografie : D. V. Rosetti, în Monumente Istori-ce... op.cit., p.95 ; P.Cihale, Cetățile de scaun ... op. cit., p. 327.

c. CIMPULUNG, jud. Argeș. Cu prilejul săpăturilor arheologice întreprinse la biserica Valea, în necropolă s-a găsit o monedă de argint emisă de Sracimir.

Bibliografie : SCIV, XV, 4, 1964, p.566 ; Fl. Mirțu, în Studii și comunicări, Cîmpulung, 1984, p.21-22.

12. Coconî, com. Minăstirea, jud. Călărași. Cu prilejul săpăturilor arheologice s-au descoperit monede de argint și bronz din sec. XIII-XIV : bulgărești de la Gheorghe Terter (1280-1292), Ioan Sisman (Taratul de la Tîrnovo) - 1371-1393 - și de la Ioan Sracimir (Taratul de la Vidin) - 1360-1365 ; 1369-1396, monede ale Țării Românești emise de Dan I și Mircea cel Mare, monede turcești și ungurești din sec. XVI.

Bibliografie : N. Constantinescu, Un sat din Cîmpia Română în epoca lui Mircea cel Bătrîn, Editura Academiei R.S.R., București, 1972, p. 101-105 ; T. Rădulescu, op. cit., p.93 ; A. Berciu-Drăghicescu, D.Ciubotea, Marele Mircea ... op.cit., p.82, nr.20 ; C.Stirbu.P.Stancu, ibidem, p.110, nr.18.

13. a. CRAIOVA, jud. Dolj. Tezaur descoperit în jurul anului 1896. Cuprindea circa 400 monede. Cele mai multe erau sîrbești și bosniace emise de Stefan Dușan și Stefan Cotronanici II. Cîteva monede erau emise în Tara Românească de Vladislav I atît cu legenda slavă cît și cu legenda latină.

Bibliografie : Academia R.S.R., Arhiva N. Docan, V. mss. 1, nr.52.

b. CRAIOVA, cartierul Craiovița Nouă. În mormintele de la Făcăi și Fîntîna Obedeanelui, s-au găsit: o monedă bizantină emisă de Andronic II, 1 dinar și 4 bani.

emiși în Țara Românească de Vladislav I, 1 denar (tipul cavaler) și 2 bani emiși de Radu I, 1 ban emis de Vladislav I și Radu I asociați, 2 ducați tip comun emiși de Dan I, 1 ducat cu siglele K.K. emis de Mircea cel Mare, 1 ducat emis de Mihail I, 1 ducat și 1 ban ilizibile emise în Țara Românească în sec. XIV, 6 bucăți parvds emise în Ungaria de Carol Robert, 1 dinar Ungaria emis de Albert sec.XV, 2 groși emiși în Serbia de Stefan Dușan și 1 monedă fragmentară, ilizibilă.

Bibliografie : Istoria Craiovei, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1977, p.14 ; Fl.Firan, Al. Fireescu, Ghid de oraș, Craiova, Editura Sport-Turism, 1982, p. 12; A.Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, Craiova, 1981, p.29 ; Idem, Marele Mircea... op.cit., p.82, nr.25 ; C. Stirbu, P.Tăncu, ibidem, p.110, nr.22.

c. CRAIOVA împrejurimi. Tezaur cuprinzând groși bulgărești emiși de Ivan Sracimir. În octombrie 1933 numismatul bulgar N. Mușmov, cu prilejul vizitei sale în România, a cercetat 272 de monede din acest tezaur.

Bibliografie : Th. Gharasimov, în Izvestia, VIII, Sofia, 1934, 9.471.

14. CUCIULATA, com. Hoghiz, Jud. Brașov. Tezaur descoperit înainte de 1944. Un număr de 10 bucăți se păstrează la Muzeul Național de Istorie a României. Sînt monede emise de Sracimir în perioada 1369-1396.

Bibliografie : Creașterea patrimoniului muzeal, Buletin III, MNIR, București, 1979, p.52. Dîntro greșeală regretabilă sînt trecute drept monede sîrbești ; C. Stirbu, Două tezaure monetare din secolul XIV din județul Brașov, comunicare susținută la Simpozionul "Monede vechi monede noi, mărturii de civilizație seculară", organizat la Brașov în septembrie 1983.

15. CURTEA DE ARGES, Jud. Argeș. Cu prilejul săpăturilor arheologice s-au găsit monede emise în Țara Românească de Vladislav I, Radu I și Mircea cel Mare, precum și monede bulgărești emise de Ivan Alexandru și Mihail (Taratul de Tîrnovo) și de Ivan Sracimir (Taratul de la Vidin) ; monede sîrbești de la Stefan Dușan, monede ungurești de la Carol Robert.

Bibliografie : C. Moisil, în BCMI, p.152; D. Popescu, în Dacia, NS, XIII, 1969, p.532, nr.149 ; M. Constantinescu, în BMI, XL, nr.3, 1971, p.20-21 ; idem, în RESEE VIII, nr.1, 1970, p.20-21 ; idem, Curtea de Argeș 1200-1400. Asupra începuturilor Țării Românești, Editura Academiei R.S.R. București, 1984 ; p. 120, nr.6/7-6/9; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXIX, nr.1-2, 1925, p.173, nr.43 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, Marele Mircea...op.cit., p.82-83, nr.27 ; C. Stirbu, P. Tăncu, ibidem, p.100, nr.23.

16. DICHISENI, com. Dichiseni, jud. Călărași. Tezaur descoperit în anul 1961 în punctul Balta Borcei. Cuprinde 173 monede de argint emise la Tîrnovo de Alexandru și Mi-nail (1331-1355).

Bibliografie : P.I. Panait, în SCIV, 22, nr. 2, 1971 p. 260 (menționează tezaur cuprinzînd monede de la Mîrcea cel Mare ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mîrcea..., op.cit., p. 83, nr. 28 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 111, nr. 24 ; E. Oberländer-Târnoveanu, N. Anghel-tescu, Un tezaur din secolul al XIV-lea descoperit la Balta Borcei, lucrare în mss.

17. DRIDU, jud. Ialomița. Cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate în anii 1979-1980 s-au descoperit în punctul "La metereze" resturile unei locuințe de piatră, datată prin monede de la Vladislav I (1365-1377).

Bibliografie : V. Enăchiuc-Mihal, în RI, 34, nr. 3, 1981, p. 512 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXIX, nr. 1-2, 1985, p. 173, nr. 45.

18. DROBETA TURNU-SEVERIN, jud. Mehedinți. Tezaur descoperit în anul 1915 cu prilejul unor lucrări de canalizare executate pe malul Dunării. Cuprindea 400-500 monede (după Const. Moisil) sau 250 (după O. Iliescu). Dintre acestea 140 se păstrează la MNIR și anume : 109 ducați emiși de Mîrcea cel Mare, 7 groși emiși de Sracimir, țarul de la Vidin și 24 dinari emiși de Ungaria din care 18 de Maria și 6 de Sigismund I de Luxemburg.

Bibliografie : Const. Moisil, în BSNR, XIII, nr. 27 1916, p. 43, nr. 66 ; idem, în Arh. Olteniei, II, nr. 6, 1923, p. 89 ; idem, în CNA, VII, nr. 69-70, 1927, p. 32 ; idem, în BL, II, nr. 6-12, 1947, p. 4, nr. 54 ; O. Iliescu, în SCN, III, 1960, p. 501 ; idem, în SCB, 3, 1960, p. 506 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 362 ; E. Isăcescu, în Creșterea Col., CN, BARSR, nr. 13-14, 1965, p. 52-57 ; Gh. Popilian, op.cit., p. 13 ; T. Rădulescu, op.cit., p. 92 ; I. Stîngă, în Drobeta, VI, 1985, p. 146, nr. 2 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, op.cit., p. 30, nr. 16/6 ; idem, în Marele Mîrcea..., op.cit., p. 83, nr. 29 C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 111, nr. 25.

19. Enisala, com. Sarichioi, jud. Tulcea. Izolat, s-a descoperit cu prilejul săpăturilor arheologice o monedă de argint emisă de Vladislav I.

Bibliografie : Gh. Papuc, în Pontica, III, 1970, p. 394 ; I. Barnea, D. Ștefănescu, Din istoria Dobrogei, III, Editura Academiei Române, București, 1971, p. 376 ; I. I. Dragomir, în Danubius, 6-7, 1972-1973, p. 44, nr. 9, fig. 20 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XX, 1976, p. 291 ; idem, în BSNR, LXX-LXXIV (1976-1980), București, 1981, p. 604, nr. 349 ; G. Custurea, în Peuce, 8, 1977-1978, Tulcea, 1980, p. 498, nota 1 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în

Marele Mircea... op.cit., p. 84, nr.31/c.

20. FLAMINDA, com. Jiana Mare, jud. Mehedinți. Tezaur descoperit în 1961, format din 1733 monede de argint Tara Românească, emisiuni de la Vladislav I, Radu I, Mircea cel Mare, Taratul de la Tîrnovo : Alexandru și Mihail ; Taratul de Vidin : Ivan Sracimir ; Serbia ; monede emise de Stefan Dusan.

Bibliografie : Gh. Popilian, op.cit., p.13 (este menționată numai Jiana ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, op.cit., p.31, nr.20 ; T. Rădulescu, op.cit., p. 93 ; I. Stîngă, în Drobeta, VI, 1985, p. 146, nr.6 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 85, nr.40/a (se menționează Jiana Mare) ; C. Stîrbu, P. Stancu, ibidem, p.111, nr.27.

21. GOGOSU, jud. Mehedinți. Tezaur compus din obiecte de argint aurit și 237 monede din care 235 bulgărești emise de Ivan Sracimir și două monede Tara Românească : 1 ducat Dan I și unul Mircea cel Mare, ambele tip comun.

Bibliografie : Al. Bărcăcilă, în CNA, XIV, nr. 113-114, 1939, p. 124-134 ; Const. Moisil, în CNA, nr. 117-118, 1940, p. 294 ; D. Berciu, E. Comșa, în MCA, II, 1956 p.460-461 și 468 ; Al. Bărcăcilă, în SCN, I, 1957, p. 423 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 362 ; D.V. Rosetti, în BCMI, 1972, nr.4, p. 8-14 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, op.cit., p.31, nr.28, I. Stîngă, în Drobeta, VI, 1985, p.146, nr.3 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 84, nr. 35 ; C. Stîrbu, P. Stancu, ibidem, p. 112, nr.30.

22. GURUIENI, com. Măgura, jud. Teleorman. În cimitirul medieval s-a găsit o monedă de la Ivan Sracimir (aspru).

Bibliografie : N. Constantinescu și Al. Marinescu, în RM, nr. 1, 1966, p. 71.

23. ISACCEA, jud. Tulcea. Izolat, s-au descoperit 2 monede de argint emise de Ivan Alexandru.

Bibliografie : E. Oberländer-Târnoveanu, în Peuce, 8, 1977-1978, Tulcea, 1980, p.511, nr.181-182.

24. IGRIS, com. Sînpetru Mare, jud. Timiș. Tezaur descoperit în 1939. Cuprinde 31 monede, din care 29 dinari emiși de Vladislav I (Tara Românească) și 2 aspri emiși de către țarul de la Vidin Ivan Sracimir.

Bibliografie : C. Răileanu, T. Nussbaum, în RI, 37 nr.6, 1874, p. 569-577 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXIX, nr.1-2, 1985, p. 173, nr.47.

25. IZVOARELE, com. Gruia, jud. Mehedinți. Pe câmpul Deciului s-a găsit o monedă emisă în Tara Românească de Vladislav I.

Bibliografie: I. Stîngă, în Drobeta, VI, op.cit., p.

146; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 95, nr.39.

26. LAZU, com. Terpezița, jud. Dolj. Tezaur descoperit în 1945. Cuprinde 30 monede din care se păstrează 16 bucăți : 7 monede bulgărești emise de Ivan Alexandru și Mihail și 9 monede sârbești emise de Stefan III Uros Decianski (1321-1331) și de Stefan IV Dusan (1331-1355). Se păstrează la Muzeul Olteniei din Craiova.

Informația : T. Rădulescu.

27. LACENI, com. Orbeasca, jud. Teleorman. S-au descoperit izolat monede de la Radu I și o monedă bulgărească emisă de Ivan Alexandru.

Bibliografie : I. Spiru, în BSNR, LXX-LXXIV, (1976-1980), nr.124-128, 1981, p. 652 ; A. Berciu -Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p.85, nr.42.

28. LUNCAVITA, jud. Tulcea. În anul 1939 s-a descoperit o monedă de la Vladislav I care a fost depusă în colecția Muzeului din Galați.

În aceeași localitate s-au găsit izolat în anul 1948, 5 monede de argint : 1 ducat de la Vladislav I, 1 ducat Radu I și 3 groși bulgărești emiși de Ivan Sracimir.

Bibliografie : Constantin C. Giurăscu, Din trecut, București, 1947, p.15 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 361.

29. MAGLAVIT, jud. Dolj. În anul 1938 s-a descoperit 1 ducat de la Vladislav I cu legenda slavă. A făcut parte din colecția Metzulescu.

Bibliografie : O. Iliescu, în Oltenia, II, 1941, p. 123-124 ; Idem, în SCIM, I, 1950, p. 130 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 359.

30. MARALOIU, jud. Brăila. Tezaur descoperit în 1965. Cuprinde monede ale Țării Românești : 5 dinari Vladislav I, 2 dinari Radu I, 1 ducat Mircea cel Mare, 3 monede tătarăști emise de Toctai (1290-1311), 1 monedă de bronz emisă de orașele de la Gurile Dunării sub dominația Hoardei de Aur, 1 aspru Ivan Sracimir (1360-1365 ; 1369-1396), 1 dinar de la Stefan Uroș III Deceanski (1321-1331).

Bibliografie : N. Harțuche, în Zilele culturii, brăilene, comunicări și referate, Brăila 1970, p.23 ; I. Căndea, în Danubius, VIII-X, 1979, p. 165-172 ; Idem, în Istros, I, 1980, p. 377 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXV, 1981, p. 390, nr.222 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p.85, nr. 46 ; C. Stîrbu, P. Stancu, ibidem, p. 112-113, nr.37.

31. MINASTIREA COCOS, com. Niculitel, jud. Tulcea. Tezaur descoperit în 1835 la fundația minăstirii. Era de-

pozitat în 3 vase de lut. Cuprindea obiecte de aur, bulgărești, tătarăști (?), turcești și medievale românești. Acestea din urmă : 6 ducați Vladislav I cu legenda latină și slavă și un ducat de tip comun Mircea cel Mare se păstrează la MNIR.

Bibliografie : O. Iliescu, în SCN, II, 1958, p. 455-456 ; Costin C. Kirilescu, op.cit., p. 362 ; I. Barnea, St. Ștefănescu, Din istoria Dobrogei, op.cit., p. 405 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 82, nr.21 ; C. Știrbu, P. Stancu, ibidem, p.113, nr.40.

32. OLTINA, jud. Constanța. Tezaur descoperit în împrejurări necunoscute. Cuprinde monede bulgărești din sec. al XIV-lea, majoritatea uni facies. Se păstrează la Institutul de arheologie din București.

Informație : O. Iliescu și E. Oberländer-Târnoveanu

33. OSTROV, jud. Constanța. Tezaur descoperit în timpător în anul 1968 pe malul Dunării la km 352. Cuprinde 500 monede de argint Tară Românească din care 117 Dan I, 42 Radu I, 6 Mircea tip comun, 19 bulgărești de la Șişman și 316 de la Ivan Sracimir.

Bibliografie : C. Știrbu, P. Stancu, în Marele Mircea..., op.cit., p. 113-114, nr. 43.

34. PĂCUIUL LUI SOARE, satul Galița, com. Gîrlita, jud. Constanța.

a. Tezaur descoperit în anul 1961 cu prilejul săpăturilor arheologice. Cuprinde 2 monede de la Vladislav I și 175 monede bulgărești din care 1 Gheorghe Terter, 170 exemplare de la Alexandru și Mihail și 4 bucăți de la Sracimir. În aceeași campanie s-au descoperit și o serie de monede izolate.

Bibliografie : B. Mitrea, în SCIV, XIII, nr.1, 1962, p. 214, nr.112 ; P. Diaconu, în Arheologia, Sofia, VI, nr.1, 1963, p.41-42 ; idem, în SCIV, XV, 1964, p.145-147 ; E. Isăcescu, în SCN, V, 1971, p. 345-354 ; O. Iliescu, în P. Diaconu, S. Baraschi, Păcuilul lui Soare, așezarea medievală (secolele XIII-XV), Vol.II, Edit. Academiei Române, București, 1977, p. 152 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 86, nr.51.

b. Cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate în 1967, s-a găsit un alt tezaur compus din 42 de monede din care 1 romana din sec. al IV-lea (aceasta desigur nu făcea parte din tezaur), 2 otomane (Baiazid II și Selim I) și 39 monede bulgărești (28 de la Alexandru și Mihail și 11 falsificate după monedele de aramă de la Ivan Sracimir și fiul său Constantin.

Bibliografie : B. Mitrea, în Dacia, NS, 1968, p. 436, nr. 103 ; N. Conovici, în RESEE, nr.13, 1975, 4, p. 599-605 ; E. Isăcescu, în SCN, VI, 1975, p. 253-257 ; O.

Iliescu, în P. Diaconu, S. Baraschi, Păciul... op.cit., p. 152-153 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 86, nr.51.

c. Trei monede de la Vladislav I (Tara Românească) și mai multe monede bulgărești din sec. XIII-XIV descoperite Izolat : 80 monede emise în al doilea țarat bulgar (1218-1371) ; 15 emise în Taratul de la Tîrnovo (1371-1393) ; 6 în Taratul de la Vidin (1360-1365, 1369-1396) ; 32 falsuri bulgărești (circa 1355-circa 1396) și 57 monede emise în despotatul de Caverna (1386-1389 ?).

Bibliografie : P. Diaconu, V. Culiță, în SCN, II, 1958, p. 474-475 ; P. Diaconu, în Izvestia, Sofia, XXVI, 1963, p. 249-256 ; idem, în SCIV, XV, 1964, p. 143-147 ; Costin C. Kirîțescu, op.cit., p. 359 și 361 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XII, 1968, p. 436, nr.103 ; O. Iliescu, în P. Diaconu, S. Baraschi, op.cit., p. 154-163 ; P. Diaconu, în CN, III, MNIR, București, 1980, p.73-76 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p.86, nr.51.

35. PASARENI, com. Grozești, jud. Mehedinți.

În punctul "Frasînul lui Stegărescu" s-au găsit 5 monede bulgărești emise de Ivan Sracimir, 2 brățări de argint, 3 bumbi și un inel.

Bibliografie : L. Roșu, Gh. Popilian, în RM, I, nr.4 p. 326-329 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 88, nr.65 (este menționată Sușita).

36. PESTERA LUI CLEMENTE, com. Plavișevita, jud. Mehedinți. Cu prilejul cercetărilor arheologice s-a descoperit un ducat de tip comun emis în Tara Românească de Vladislav I și un dinar unguresc de la Ludovic I.

Informația : O. Iliescu.

37. PORTAREȘTI, com. Giurgita, jud. Dolj. În timpul săpăturilor arheologice în punctul "Cetățuia", în cimitirul medieval s-au descoperit 2 ducați emiși în Tara Românească de Radu I și un gros bulgăresc emis de Sracimir.

Bibliografie : C.M. Tătulea, C. Cișlaru, în Dacia, NS, XXII, 1978, p. 358, nr.103 ; ibidem, XXIV, 1980, p. 378, nr. 172 ; C.M. Tătulea, în Oltenia, Studii și comunicări, Craiova, III, 1981, p.48, 50 și 53 ; A. Berciu, D. Ciubotea, în AU, op.cit., p. 32 ; idem, în Marele Mircea... op.cit., p. 86, nr.53.

38. RACHELU, com. Luncavița, jud. Tulcea. Tezaur descoperit în anul 1925. Cuprindea circa 2000 monede de la Petru Mușat, Sracimir și probabil Mircea cel Mare.

Bibliografie : M. Popescu, în CNA, 15, 1940, p. 287 ; Const. Moșii, în AARMSI, 22, 1939-1940, p. 246, nr. 12 ; idem, în BL, II, 1947, nr.6-12, p.5, nr.56 ; Costin C. Kirîțescu, op.cit., p. 364 ; O. Iliescu, Gr. Foiț, în AM

V, 1967, p. 164, nr.6 ; C. Stirbu, P. Stancu, în BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, nr.121-123, p. 162, nr.15 ; G. Custurea, în BSNR, LXXV-LXXVI, 1981-1982, nr. 129-130, p. 366 ; A. Berciu-Drăghicescu, D.Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 86, nr.54 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 114, nr.48.

39. SCRIOASTEIA, jud. Teleorman. Tezaur descoperit în anii 1959-1961. Numărul pieselor nu se cunoaște cu precizie. Au fost recuperate 49 monede : 9 de la Vladislav I (Tara Românească), 32 de la Alexandru și Mihail (Taratul de la Tîrnovo) și 7 monede de la Ivan Sracimir (Taratul de la Vidin).

Bibliografie : B. Mitrea, în Dacia, NS,XXIV, 1980, p.378 ; idem, în BSNR, LXX-LXXIV, 1976-1980, nr.124-128, 1980, p. 297-304 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 87, nr.60 ; C. Stirbu, C. Beda, în volumul de față.

40. SIRET, jud. Suceava. Tezaur descoperit în anul 1912. Cuprindea peste 300 monede, din care 35 erau ducați emiși de Vladislav I (Tara Românească), groși și jumătăți de groși boemi emiși de Venceslav II (1278-1305) și de Ioan I de Luxemburg (1311-1346), de Carol IV (1346-1378) kvartnici bătuți pentru Halici de către Cazimir regele Poloniei (1333-1377) și de Vladislav de Opeln (1372-1379), palatinul și guvernatorul Ungariei și al Haliciului, în numele regelui Ungariei, Ludovic I.

Bibliografie : Const. Moisil, în BSNR, X, nr. 20 1913, p.64, nr.26 ; idem, în BSNR, XII, nr. 23, 1915, p.14 idem, Crest. Col, BAR, 1914, oct.-dec. p.1-2 și 16-17, idem, în AARMSI, op.cit., p. 245-246 ; idem în Academia R.P.R., Lucrările sesiunii generale din 2-12 iunie, 1950, p.3, extras ; O. Iliescu, în SCIM, op. cit., p.130, nr.5 ; L.L.Polevoi, în Izvestia, Chișinău, 4 (31), 1956, p. 97, nr.4 ; O. Iliescu, în Studii asupra tezaurului restituit de URSS, Editura Academiei, București, 1958, p. 19-20 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 359 ; M.F. Kotlear, Galitka Rus u drughii polovini XIV st. istorico-numismatichine doslidjenia, Kiev, Naukova Dumka, 1968, p.135, nr.36

41. SLAVA RUSA, com.Slava Carcheză, jud.Tulcea. În anul 1975-1976 s-a găsit întâmplător un dinar de la Vladislav I.

Bibliografie : E. Oberländer -Târnoaveanu, în Peuce, VIII, 1930, p. 512, nr. 191 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 87, nr.62.

42. SMULTI, jud. Galați. În anul 1973 profesorul P. Cusa din localitatea a adus spre identificare 3 monede bulgărești de la Ivan Sracimir, descoperite întâmplător.

Bibliografie : B. Mitrea, în BSNR, LXVII-LXIX, 1973-1975, p. 102, nr. 30-32.

43. SNAGOV, Sectorul Agricol Ilfov. Cu prilejul săpăturilor arheologice, s-a găsit izolat 1 ducat de argint emis de Vladislav I și o monedă bulgărească de la Alexandru și Mihail.

Bibliografie : St. Nicolaescu, în București, I, 1935, p. 108 ; D.V. Rosetti, în RIR, nr. 3, 1931, p. 51 ; Costin C. Kiriteșcu, op. cit., p. 359 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 87, nr. 63.

44. TEIUS, com. Scornicești, jud. Olt. Tezaur cunoscut și sub denumirea de "tezaurul de lângă Slatina". A fost descoperit în 1914. O parte din el a fost topit de un argintar din Slatina. S-au păstrat în diferite colecții 700 monede bulgărești de la Ivan Alexandru și Mihail, 1300 de la Ivan Sracimir, 20 monede ungurești de la Ludovic I (1342-1382), 1 monedă venețiană de la Giovanni Dolfin (1356-1361) și emisiuni ale Țării Românești: de la Vladislav I 350 bucăți și 650 de la Radu I.

Bibliografie : I. Bîanu, în AAR, XXXVII (partea administrativă) 1914-1915, 37, p. 9 ; Const. Moisil în BSNR, XI, nr. 22, 1914, p. 57 ; idem, în BSNR, XII, nr. 23, 1915, p. 14-15 ; idem, în BSNR, XII, nr. 25, 1915, p. 109 ; G. Severeanu, în BSNR, XII, nr. 25, 1915, p. 114 ; idem, în BSNR, XVI, nr. 38-39, 1921, p. 113 ; Const. Moisil, în BCMI, 1923, p. 123 ; idem, în BSNR, XVII-XVIII, nr. 81-82, 1933-1934, p. 36, nr. 5 ; G. Severeanu, în București, III, nr. 1-2, 1937, p. 76-77, nr. 4 ; Const. Moisil, în AARMSI, op. cit., p. 245 ; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p. 128 ; idem, în Studii asupra tezaurilor restituite ... op. cit., p. 20 ; Costin C. Kiriteșcu, op. cit., p. 360 ; E. Isăcescu, în BSNR, nr. 121-123, 1973-1975, p. 126, nota 8 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XX, 1976, p. 292 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în AU, op. cit., p. 33 ; idem, în Marele Mircea... op. cit., p. 88, nr. 66.

45. TIRGOVIȘTE, jud. Dîmbovița. Tezaur descoperit în anul 1961 pe str. Matei Basarab 17. Cuprindea 6283 monede din care 5 emise de Vladislav I, 28 de Radu I, 6090 de Mircea cel Mare, 1 gros sîrbesc emis de Lazar, 2 dinari ungurești emiși de Ludovic I și Sigismund I, 1 ducat de argint venețian emis de Andrea Dandolo și 3 monede bulgărești emise de Ivan Sracimir.

Bibliografie : O. Iliescu, în Studii, 18, nr. 5, p. 1154 ; idem, în RRH, IV, nr. 5, 1965, p. 1062 ; idem, în RM, II, nr. 3, 1965, p. 272 ; T. Rădulescu, op. cit., p. 93 ; B. Mitrea, în Dacia, NS, XXII, 1978, p. 368 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 88, nr. 67 ; C. Stirbu, P. Stancu, ibidem, p. 115, nr. 58.

În incinta nr. 1 a Curții Domnești s-au găsit mo-

nede bulgărești emise de Ivan Sracimir și emisiuni ale
Țării Românești de la Radu I și Mircea cel Mare.

Bibliografie : N. Constantinescu, în BMI, XI, nr.
3, 1971, p. 21 ; C.Stirbu, P. Stancu, în Marele Mircea...
op.cit., p. 115, nr.58.

46. TIRGSORUL VECHI, jud. Prahova. Cu prilejul să-
păturilor arheologice făcute în 1956, s-au găsit 12 mo-
nede medievale emise în Țara Românească de Vladislav I și
de Radu I, în Moldova de Petru Mușat și monede bulgă-
rești de la Sișman și Sracimir. În aceeași zonă s-a găsit
și 1 monedă poloneză de la Sigismund I și 1 emisă de Ru-
dolf II în 1590.

Bibliografie : Gh. Diaconu, S. Morintz, D. V. Ro-
setti, Gh. Cantacuzino, în MCA, V, 19, p. 622 și 627 ; V.
Teodorescu, I. Jercan. I. Stănescu, în RMML, nr.4, 1977,
p. 5 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele
Mircea... op.cit., p. 88, nr.69.

47. VĂCĂRENI, com. Luncavița, jud. Tulcea. Tezaur
descoperit în anul 1978 din care s-au recuperat 241 mo-
nede : 186 ducati emiși de Mircea cel Mare, 39 de Vlad I,
11 monede bulgărești emise de Ivan Sracimir, 4 aspri
turcești de la Baiazid I, un dirhem tătarăsc emis la Sa-
rai de hanul Almalik în anul 1360-1361.

Bibliografie : B. Mitrea, în MI, XII, nr. 4 (133),
1978, p. 59 ; E.Oberländer-Târnoveanu, în Peuce, Tulcea,
8, (1977-1978), 1980, p. 512, nr. 198-200 ; G. Custurea,
în Peuce, Tulcea, 8 (1977-1978), 1980, p. 498, nota 1 ;
idem, în BSNR, LXXV-LXXVI, 1981-1982, nr.129-130, p.
366 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mir-
cea... op.cit., p. 88-89, nr.72 ; C.Stirbu, P. Stancu in-
bidem, p. 115-116, nr.61 ; O. Iliescu, Notă despre tezau-
rul de la Văcăreni, lucrare în mss.

48. VALEA MINASTIRII, com. Glogova-Cătunele, jud.
Gorj. Monedă emisă de Vladislav I descoperită în anul
1989 cu prilejul săpăturilor arheologice.

Bibliografie : Gheorghe I. Cantacuzino, O monedă
de la Vladislav I, lucrare în volumul de față.

49. VERBICIOARA, com. Venbița, jud.Dolj. În anul
1949, cu prilejul săpăturilor arheologice, în cimitirul
medieval s-au descoperit monede emise în Țara Românească
de Vladislav I și "probabil Radu I" precum și monede
bulgărești de la țarul Ivan Alexandru și emisiuni ungu-
rești din sec. XIV.

Bibliografie : D. Berciu, în SCIV, I, 1950, p.106
nr.1 ; idem, în SCIV, II, 1951, p.244 ; O. Iliescu, în
SCIM, I, 1950, p. 130 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p.
359 ; A.Berciu-Drăghicescu, D.Ciubotea, în Marele Mir-
cea... op.cit., p.89, nr.74.

50. VLAD TEPEȘ, jud. Călărași. Tezaur descoperit

În 1926. Cuprindea peste 2500 monede de tip comun emise în Tara Românească în perioada 1364-1396 de Vladislav I, Radu I, Dan I, Mircea cel Mare și bulgărești-peste 3000-emise de Sracimir, din care o parte falsificate.

Bibliografie : G. Severeanu, în București, 3, nr. 1-2, 1937, p. 68, nr.4 ; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p. 130, nr. 9 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p.362 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea ..., op.cit., p.89, nr.75 ; C.Stirbu, P.Stancu, ibidem, p. 116, nr. 63.

51. ZIMNICEA, jud. Teleorman. În anul 1949, cu prilejul săpăturilor arheologice, s-au descoperit 2 monede emise în Tara Românească de Vladislav I și 2 monede emise în Taratul de la Tîrnovo de Ivan Alexandru și Mihail și de Sișman.

Bibliografie : I. Nestor și colaboratorii, Așezările din societatea primitivă și sclavagistă în regiunea Dunărea de Jos. Raport sumar asupra campaniei de săpături arheologice de la Zimnicea, în SCIV, I, 1950, p. 19, 101 ; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p.130 ; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 359 ; B. Mitrea, în SCIV, XVI, nr.2, 1965, p. 249-256 ; A. Berciu- Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p.89, nr.77.

În aceeași localitate s-au descoperit în anul 1970 monede de la Alexandru și Mihail și monede de aramă din sec. XIV (imitații după emisiunile lui Sracimir și ale lui Sracimir asociat cu fiul său Constantin).

Bibliografie : E. Isăcescu, în SCN, VI, 1975, p. 256 ; I. Spîru în BSNR, op.cit., p. 652 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 89, nr.77.

52. JUDETUL ARGES, localitate necunoscută. În anul 1922 s-a găsit o monedă de la Vladislav I. A intrat în colecția Cabinetului numismatic al Bibliotecii Academiei Române, fiind înregistrată la nr. 102/1922. În prezent se păstrează la MNIR.

53. JUDETUL TULCEA, localitate necunoscută. Între Măcin și Babadag s-au găsit întâmplător în anul 1933 - 1934 două monede emise în Tara Românească: un ducat de la Vladislav I și un ducat de la Radu I. Monedele se aflau în colecția Mititelu.

Bibliografie : I.Mititelu și O. Iliescu, în SCN, I, 1957, p. 439 - 440.

54. OLTENIA, localitate necunoscută. Tezaur descoperit înainte de 1907, compus din circa 300 monede din care 214 emise în Tara Românească de Vladislav I, 63 de Radu I, 10 de Radu I și Vladislav ca domni asociați, 1 gros de la Petru Mușat (Moldova), 4 monede bulgărești emise de Ivan Alexandru și Mihail, 6 dinari sîrbești

emiși de Stefan Dușan ca țar, 1 monedă mărunță poloneză din sec. al XIV-lea.

Bibliografie : Const. Moisil, în BSNR, XII, nr.23, 1915, p.15 și p. 43, nr. 51; idem, în BSNR, XIII, nr. 27, 1916, p.51-52; O.Iliescu, în SCIM, I, 1950, p.130, nr. 4; Const.Moisil, în AARMSI, Op. cit., p. 246; O. Iliescu, în Studii asupra tezaurilor restituite... op.cit., p. 21; O. Iliescu, Gr. Foit, în AM, op. cit., p.164, nr.7; C.Stirbu, P. Stancu, în BSNR, op.cit., p. 164, nr. 23; A. Berciu - Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 86, nr. 49/6.

55. OLTENIA, localitate necunoscută. Este menționată descoperirea unui lot de monede bulgărești de la Ivan Alexandru și Mihail. Printre acestea s-a găsit și o monedă cu o contramarcă într-un cerc în care se află scutul Basarabilor. Moneda aceasta a fost atribuită lui Vladislav I.

Bibliografie : G. Severeanu, în BSNR, XII, nr. 23, 1915, p. 117; O. Iliescu, în Studii asupra tezaurilor restituite... op. cit., p. 21, nota 2; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 86, nr.49/a.

56. OLTENIA, localitate necunoscută. Izolat s-a găsit 1 dinar de la Vladislav I și două monede de la Radu I (un ducat și un dinar).

Bibliografie : O.Iliescu, în Oltenia, II, 1941, p. 123-124 ; A.Berciu-Drăghicescu, D.Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 86, nr.49/d.

57. ROMANIA, localitate necunoscută. Tezaur descoperit în 1926. Cuprinde 100 monede emise în Tara Românească de Mircea cel Mare și monede emise în Taratul de Vidin de Ivan Sracimir.

Bibliografie : Const. Moisil, în CNA, VII, nr. 69-70, 1927, p.32 ; C.Stirbu, P.Stancu, în Marele Mircea ... op. cit., p.116, nr.64.

R. BULGARIA

58. NEGOVANOVTI, reg. Vidin. Cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate în necropola de lângă comuna Negovanovți, s-au găsit 7 monede de argint emise în Tara Românească de Vladislav I și 3 monede de bronz de la Sracimir.

Bibliografie : T.Gerasimov, în SCIV, XV, 1964, p. 149-152 ; O.Iliescu, în SCIV, IV, 1958, p.497.

59. RUSE. Tezaur descoperit în 1980. Cuprinde monede emise în Tara Românească de Vladislav I (1 buc.) de Radu I (1 buc.) în Taratul de Vidin și Tîrnovo de Ivan Alexan-

emiși de Ștefan Dușan ca țar, 1 monedă mărunță poloneză din sec. al XIV-lea.

Bibliografie : Const. Moisil, în BSNR, XII, nr.23, 1915, p.15 și p. 43, nr. 51; idem, în BSNR, XIII, nr. 27, 1916, p.51-52; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p.130, nr. 4; Const.Moisil, în AARMSI, Op. cit., p. 246; O. Iliescu, în Studii asupra tezaurelor restituite... op.cit., p. 21; O. Iliescu, Gr. Folt, în AM, op. cit., p.164, nr.7; C.Stirbu, P. Stancu, în BSNR, op.cit., p. 164, nr. 23; A. Berciu - Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 86, nr. 49/6.

55. OLTENIA, localitate necunoscută. Este menționată descoperirea unui lot de monede bulgărești de la Ivan Alexandru și Mihail. Printre acestea s-a găsit și o monedă cu o contramarcă într-un cerc în care se află scutul Basarabilor. Moneda aceasta a fost atribuită lui Vladislav I.

Bibliografie : G. Severeanu, în BSNR, XII, nr. 23, 1915, p. 117; O. Iliescu, în Studii asupra tezaurelor restituite... op. cit., p. 21, nota 2; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op.cit., p. 86, nr.49/a.

56. OLTENIA, localitate necunoscută. Izolat s-a găsit 1 dinar de la Vladislav I și două monede de la Radu I (un ducat și un dinar).

Bibliografie : O. Iliescu, în Oltenia, II, 1941, p. 123-124 ; A. Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, în Marele Mircea... op. cit., p. 86, nr.49/d.

57. ROMANIA, localitate necunoscută. Tezaur descoperit în 1926. Cuprinde 100 monede emise în Tara Românească de Mircea cel Mare și monede emise în Taratul de Vidin de Ivan Sracimir.

Bibliografie : Const. Moisil, în CNA, VII, nr. 69-70, 1927, p.32 ; C.Stirbu, P. Stancu, în Marele Mircea... op. cit., p.116, nr.64.

R. BULGARIA

58. NEGOVANOVŢI, reg. Vidin. Cu prilejul săpăturilor arheologice efectuate în necropola de lângă comuna Negovanovți, s-au găsit 7 monede de argint emise în Tara Românească de Vladislav I și 3 monede de bronz de la Sracimir.

Bibliografie : T.Gerasimov, în SCIV, XV, 1964, p. 149-152 ; O. Iliescu, în SCIV, IV, 1958, p.497.

59. RUSE. Tezaur descoperit în 1980. Cuprinde monede emise în Tara Românească de Vladislav I (1 buc.) de Radu I (1 buc.) în Taratul de la Tîrnovo de Ivan Alexan-

nr.55 (menționează 390 monede de argint descoperite în 1925, din care 52 ducați de la Vladislav I iar restul de la țarii bulgari Alexandru și Sracimir. Dintre acestea, 21 ducați românești și 24 groși bulgărești au intrat în colecția Academiei) ; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p.130 nr.8 ; G.Papuc, în Pontica, 3, 1970, p. 393.

61. TIRNOVO. Tezaur descoperit în 1978 cu prilejul săpăturilor arheologice. Cuprinde 10 monede de argint emise de Vladislav I (1365-1377). Se păstrează la Muzeul din Tîrnovo, inv. W. 3096.

Bibliografie : Coin Hoards, VII, 1985, p.387, nr. 598.

62. TUTRAKAN. Tezaur cuprinzînd monede sîrbești și bulgărești între care și o monedă de la Alexandru și Mihail contramarcată cu scutul Basarabilor.

Bibliografie : I. Băcvavov, în Numismatika, 23, 1989, 1, p. 24-26.

63. VIDIN. Izolat, s-au găsit monede de la Vladislav I și Radu I.

Bibliografie : Mitova Djonova, în Izvestija na Institutite po etnografija, III, Sofia, 1958, p.39.

R.F. IUGOSLAVIA

64. DJERDAP, volevodatul Hajdučko. În timpul săpăturilor arheologice de la Djerdap I, s-a descoperit un tezaur cuprinzînd 148 monede emise în Tara Românească de Vladislav I, Radu I, Dan I și Mircea cel Mare ; în țaratul de la Vidin de Sracimir și în Ungaria de Maria.

Bibliografie : D. Gaš Popović, în Numismatkar, 5, 1982, p. 147-173 ; Numismatic Literature, nr. 117, 1987 p.110, nr.706.

65. GOSPODIN VIR - Padina, zona Djerdap. În anul 1968, cu prilejul săpăturilor arheologice făcute în zona Porților de Fier, s-a găsit un tezaur cuprinzînd 250 monede din sec. XIV : 5 emise în Tara Românească de Vladislav I, 133 emise în Ungaria de Carol Robert și Ludovic I, 44 monede bulgărești (din care 42 emise de Ivan Alexandru și Mihail și 2 de Sracimir) 2 monede emise în Bosnia și banul Stefan II Kotromančić și 66 monede sîrbești emise de Uroš I, Stefan Dušan și Sluga Branco.

Bibliografie : Durde Bosković, în Arheoloski pregleda, Beograd, nr.10, 1969, 4 p. + 2 pl. ; B.Mitrea, în SCN, V, 1971, p. 417 ; M. Garasanin, în Bulletin d'archéologie sud-est européenne, nr.2, 1971, p.166 și 170, cf. S. Dušanin, Stara Kultura na Djerdapu, p.184 și urm.; cf. Arheolòski pregled, Beograd, nr.11, 1969, p. 129 și urm. ;

S. Dušanici, în Starinar, Beograd, XXI, (1970), 1972, p. 81-112; O. Iliescu, în SCN, VI, 1975, p. 289-290; D. M. Metcalf, Coinage in South-Eastern Europe 820-1396, London, Royal Numismatic Society, 1979, p. 328, nota 6; I. A. Mirnik, Coin Hoards in Yugoslavia, în: BAR, International Series, London, 95, 1981, p. 113, nr. 516.

66. PRAHOVO, imprejurimi, W. Negotin. Tezaur descoperit în 1875. Cuprinde monede emise de Vladislav I și Radu I.

Bibliografie: Lj. Kovacević, în Starinar, nr. 2, 1907, p. 52; B. Saria, în Numismatische Zeitschrift, NS, 20, 1927, p. 18; I. A. Mirnik, Coin Hoards...op.cit., p. 114, nr. 518.

67. SVILAJNAC, W. Svetozarevo. Tezaur cunoscut sub denumirea de "Tezaurul de la Reșava", descoperit în 1891. Cuprinde emisiuni ale Țării Românești: 6 monede emise de Vladislav I, 53 de Radu I, 3 de Dan I; 1 monedă moldovenească de la Petru Mușat și 300 groși bulgărești din care 1 emis de Ivan Alexandru și Mihail și 299 de Sracimir.

Bibliografie: Lj. Kovacević, în Starinar, 2, 1907, p. 55; N. Docan, în AARMSI, seria II, XXXII, 1910, p. 493-499; Const. Moisil, în BSNR, XII, 23, 1915, p. 14; idem, în BCMI, 1923, p. 124; B. Saria, în Numismatische Zeitschrift, NS, 20, 1927, p. 18; Const. Moisil, în AARMSI, op.cit., p. 246, nr. 6; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p. 128, nr. 3; Costin C. Kiriteșcu, op.cit., p. 86; O. Iliescu, Gr. Foit, în AM, op.cit., p. 164, nota 51; C. Stirbu, P. Stancu, în BSNR, op.cit., p. 162, nr. 16; I. Mirnik, op.cit., p. 116, nr. 540.

U. R. S. S.

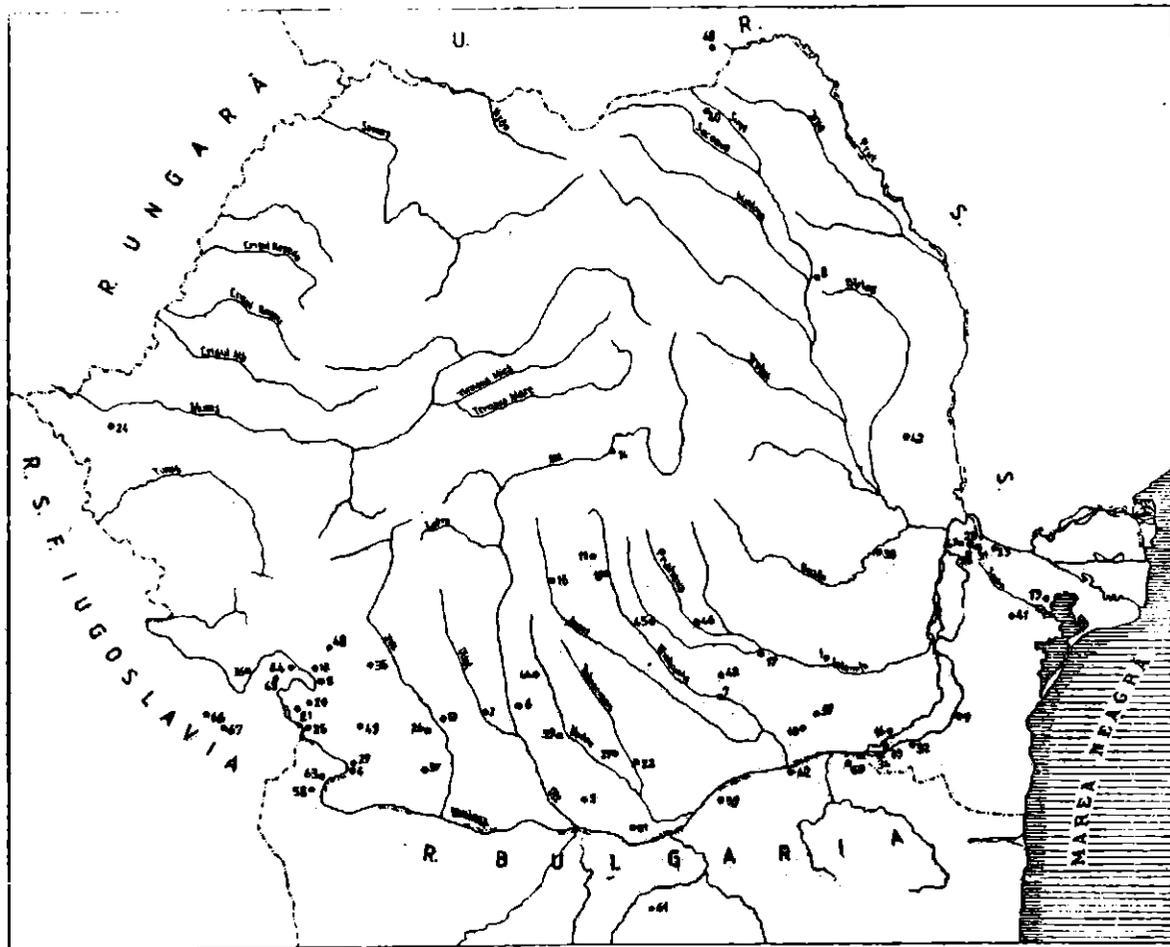
68. REGIUNEA PODOLSKA (Podolia). Tezaur descoperit în 1862. Cuprinde monede emise în Țara Românească de Vladislav I, în Moldova de Stefan I, emisiuni ale Hoardei de Aur, monede genoveze și groși praghezi emiși de Venceslav II.

Bibliografie: D. A. Sturdza, în AAR, XI, 1978, p. 153 și 157; N. Docan, în AARMSI, XXXII, 1910, p. 463; Const. Moisil, în AARMSI, op.cit., p. 245, nr. 2; O. Iliescu, în SCIM, I, 1950, p. 128, nr. 1.

N O T E

- 1 B. Mitrea, BSNR, 70-74, (1976 - 1980), nr. 124-128, 1980, p. 297-304; idem, Dacia, N.S., 24, 1960, p. 377; vezi și Adina Berciu-Drăghicescu, D. Ciubotea, Viata economică

- a Tării Românești în epoca lui Mircea cel Mare, în Marele Mircea Voievod, București, 1987, p. 67, nr. 60.
- 2 B.Mitrea, BSNR, op. cit., p. 301.
- 3 Mulțumim pe această cale dl. învățător Pantelimon Neacșu din comuna Scricoaștea, jud. Teleorman, pentru amabilitatea cu care ne-a pus la dispoziție piesele și datele cunoscute.
- 4 O.Ilieșcu, Cu privire la problema realizării unui corpus al monedelor feudale românești, SMIM, 1, 1956, p. 285-323.
- 5 G.Buzdugan, O.Luchian, C.C.Oprescu, Monede și bancnote românești, București, 1977, p. 7-11.
- 6 Constanța Stîrbu, Paraschiva Stancu, Observații asupra emisiunilor monetare ale Tării Românești (1365-1418) pe baza analizelor prin metode nucleare, CN, 4, 1982, p. 57-93; vezi și C.Beșliu, V.Cojocaru, M. Constantinescu, V.Grecu, M.Ivașcu, E.Marincu, V. Matei-ciuc, S.Spiridon, Paraschiva Stancu, Constanța Stîrbu, Determinarea compoziției unor monede medievale românești prin metode nucleare, CN, 4, 1982, p. 41-55; C. Răileanu, T.Nussbaum, Semnificația istorică a unui tezaur cu monede de la Vhaicu Vodă atestată în Nord - Vestul Banatului, RI, 97, 1984, 8, p. 569-577.
- 7 Mulțumim pe această cale domnilor M.Ozarchieviți și St. Ursache, de la BNR și domnul R.Arghiropol de la Filiala BNR din Alexandria, jud. Teleorman, pentru analizele efectuate.
- 8 Constanța Stîrbu, Paraschiva Stancu, op.cit., p. 55, 70. 88; C.Beșliu și colaboratorii, op.cit., p. 48.
- 9 A.A.Gordus, D.M.Metcalf, The metal contents of the early serbian coinage, Revue Belge de Numismatique et de Sigillographie, 115, 1969, Bruxelles, p. 55-82.
- 10 S.Avdev, Imitacii na venecianski grosove ot Bălgari-ja, Numizmatika, 16, 1982, 1, p. 24; vezi și V. Pen-cev, Kolektivna monetna nahodka (XIV) ot s. Tisevica Vracanski okrăg, Numizmatika, 17, 1983, 3, p. 33-35 și 43; ibidem; Numizmatika, 18, 1984, 2, p. 15; I.Jur-rukova, Bălgare medieval, în A survey of numismatic research 1978-1984, Ancient, medieval and modern numismatics, vol. 1, International Association of Profes-sional Numismatics, s.p., nr. 9, Londra, 1986, p. 638 și 642.
- 11 Mavis Mate, Coins dies under Edvard I and II, N. Ch. 1969, p. 207 - 218; vezi și B.H.I.H. Stewart, Medieval die-output: two calculations for english mints in the fourteenth century, N.Ch., 1963, p. 97-106, Idem. Second thoughts on medieval die output, N.Ch. 1964, p. 293-303.
- 12 V.Pencev, Srebărneto monetosecene na car Ivan Sraci-

mir v svetlinata na kolektivnite nahodki ot grad Du-
navci, Vidinski okrąg i Ruse, Numizmatika, 17, 1983,
4, p. 28, 39 ; vezi și I. Jurukova, op.cit., p.642.
N.A.Muşmov, Monetite i peceatite na bălgarskite care,
Sofia, 1924, p. 135-136.
I. Băncilă, Din numismatica lui Ioan Sracimir, SCN, 2,
1958, p.345-367 ; idem, Despre groşii cu cască de la
Ioan Sracimir, Studii și cercetări de bibliologie, 2,
1957, p.314-319.
V. Pencev, Srebărneto monetosecene... op.cit., p.17-39.
ibidem, p. 27. Astfel, în grupa I sînt cuprinse mo-
nedele emise între anii 1359-1365. Acestea au următoa-
rele caracteristici : pe revers nu au semn sub tronul
țarului ; crinii de la sceptru și tron sînt reprezen-
tați sub formă de trifoi ; diametrul este între 19 și
20 mm ; greutatea este de 1,16 g. În grupa a II-a în-
tră monedele emise între anii 1369-1377/1378. Această
grupă are mai multe variante, care la rîndul lor au o
cronologie limitată în timp. Cele din varianta A sînt
emise între anii 1369-1375 ; sînt fără semn sub tronul
țarului ; crinii de la sceptru și tron au o formă
corect heraldică ; diametrul este de 18-19 mm ; greu-
tatea standard de 1,11 g. Monedele din varianta "B"
sînt emise între anii 1375-1376 ; sub tronul țarului
au un cap de om ; diametrul este de 18-19 mm ; greu-
tatea standard de 1,11 g. Varianta "C" cuprinde mo-
nedele emise în anul 1376 ; sub tronul țarului este
redată o ramură ; diametrul este de 18-19 mm ; greut-
tea standard de 1,00-1,05 g. Varianta "D" cuprinde
monedele emise între anii 1376-1377 ; sub tronul țaru-
lui figurează o stea cu multe brațe ; diametrul este
de 18-19 mm ; greutatea standard de 0,90-1,00 g. Vari-
anta "E" cuprinde monedele emise între anii 1377-1378 ;
sub tronul țarului este reprezentată o secure ; diame-
trul este de 18-19 mm ; greutatea standard de 0,80-
0,90 g. Grupa a III-a cuprinde ultimele emisiuni mo-
netare ale lui Sracimir, bătute între anii 1380-139(?).
Si această grupă are mai multe variante. Varianta "A"
cuprinde monedele emise în anul 1380 ; sub tronul țaru-
lui este redat un crin heraldic ; diametrul este de
17-18 mm ; greutatea standard de 0,70-0,80 g. În va-
rianta "B" se încadrează monedele emise între anii
1380-1385 ; sub tronul țarului figurează o secure ;
diametrul este de 16-17 mm ; greutatea standard de
0,62 g. Varianta "C" cuprinde monedele emise între
anii 1385-139(?) ; sub tronul țarului este o stea cu
multe brațe ; diametrul este de 16-17 mm ; greutatea
standard de 0,54 g. :

- 17 Elena Isăcescu, Tezaurul de monede medievale de la Păcuiul lui Soare, jud. Ialomița, SCN, 5, 1971, p.345-353.
- 18 D.M. Metcal, Some coments on the metrology of coins of Ivan Alexandru and of Ivan Stratsimir, SCN, 6, 1975, p. 127-138 ; idem, Eoinage, In: South-Eastern Europe. 820-1396, Royal Numismatic Society, Londra, 1979, p. 310-318.
- 19 Idem, Some comments ... op.cit., p.132 ; idem, Colnage ... op.cit., p. 312.
- 20 S.Avdev, Priloženie na statističeskite metodi pri izledvane na srebărnițe bălgarski moneti ot XIV vek, Numizmatika, 21, 1987, 3, p. 47-49 ; Pentru cronologia monedelor lui Ioan Alexandru și ale lui Ioan Alexandru cu Mihail, vezi și : S.Avdev, Za njakoi vāprosi na srebārnoto monetosečenie na poslednițe bălgarski care XIV v, Numizmatika, 1-2, 1976, p.47-51 ; idem, Metrologičesko statističeski metod za opredelyane otnositel'nata hronologija na monetosecene, Numizmatika, 12, 1977, 3, p. 45-57 ; V. Pencev, Kolektivna nahodka ot srebārniți moneti ot vremeto na Ivan Aleksandār sās si-na mu Mihail Asen, Numizmatika, 17, 1983, 2, p. 3-14 ; S. Avdev, Priloženie na ... op.cit., Numizmatika, 21, 1987, 2, p. 35-41 ; ibidem, Numizmatika, 21, 1987, 3, p. 40-49.
- 21 K. Docev, op.cit., p.13-14.
- 22 G. Severeanu, Contribuțiuni la studiul începuturilor numismaticelei Tării Românești, BSHR, 12, 1915, 25, p.116-119 (în ilustrație imaginea monedei este redată cu clișeu inversat) ; Const. Moisil, Colecția N. Docan, CNA, 11, 1935, 101, p.100 ; O. Iliescu, Numismatică Medievală și modernă a țării noastre, oglindită în colecțiile restituite de la Moscova, în Studii asupra tezaurului restituit de U.R.S.S., București, 1958, p.21 ; idem, Monede bulgărești contramarcate cu stema lui Vlaicu Vodă, lucrare în manuscris ; idem, Moneda în România, 491-1864, București, 1970, p.18 ; D.M.Metcalf Some comments... op.cit., p. 135 ; I. Bacvarov, Kontramarkirani srebārniți moneti na bălgarskija car Ivan Aleksandār, Numizmatika, 1, 1989, 23, pp. 23, 25, nr.3-4 și p. 26 nota 7 (se menționează o monedă de la Alexandru și Mihail, purtând contramarca cu scutul Basarabilor, descoperită la Tutrakan (Turtucaia) R.P.Bulgaria).
- 23 G. Severeanu, op.cit., p.118-119.
- 24 O. Iliescu, vezi supra nota 22.
- 25 Cea de a treia monedă emisă de Ioan Alexandru și Mihail și avînd contramarca cu scutul Basarabilor descoperită la Tutrakan, cîntărește 1,41 g. (vezi I. Bacva-

rov, Kontramarkirani... op.cit., p.23).

26 Ibidem, p.24.

27 Moneda publicată de G.Severeanu a fost recîntărită de de noi după procesul de curățare și are 1,26 g, nu 1,35 cît cîntărea inițial și cum a fost menționată de D.M. Metcalf (vezi nota 22).

28 E. Oberländer-Târnoveanu, Cronica descoperirilor monetare din nordul Dobrogei, Peuce, 8, 1980, p. 512, nr. 190 și p. 513, nr.201 ; vezi și E.Oberländer-Târnoveanu, Gh. Mănușu-Adameșteanu, Monede din secolele XII-XIV descoperite la Nufărul, jud. Tulcea, Peuce, 9, 1984, p.261, și 266.

29 I.Bătcvarov, Za njakoi problemi na kontramarkiranite moneti ucastvuvali v paricnoto obrăscenie na Dobrudzanskoto despotstvo, Numizmatika, 3, 1987, 21 p.27-28; Idem, Kontramarkiranite... op.cit., p.23.

30 Ibidem.

31 S.Dimitrova-Cudilova, Les monnaies fausses du XIVe siècle, Proceeding of the International numismatic symposium, Budapesta, 1980, p.115-127.

32 Al. Bărcăcilă, Monede, pedoabe de metal și fragmente ceramice de la termele Drobetai și din cimitirul medieval suprapus, MCA, 5, 1959, p.776.

33 DRH-D, I, 1977, p.72, doc. 39.

34 Ibidem, p.86-87, doc. 46 ; vezi și N.Iorga, Histoire, III, p. 253 ; G.I. Brătianu, Les rois de Hongrie et les Principautés Roumaines au XIVe siècle, Bulletin de la section Historique, 28, 1947, 1, p.86-87 ; Maria Holban, Din cronica relațiilor româno-ungare în secolele XIII-XIV, București, 1981, p. 148-152 ; V.Spînel, Moldova în sec. XI-XIV, București, 1982, p.320.

35 DRH, op.cit., p.86-87, doc.46.

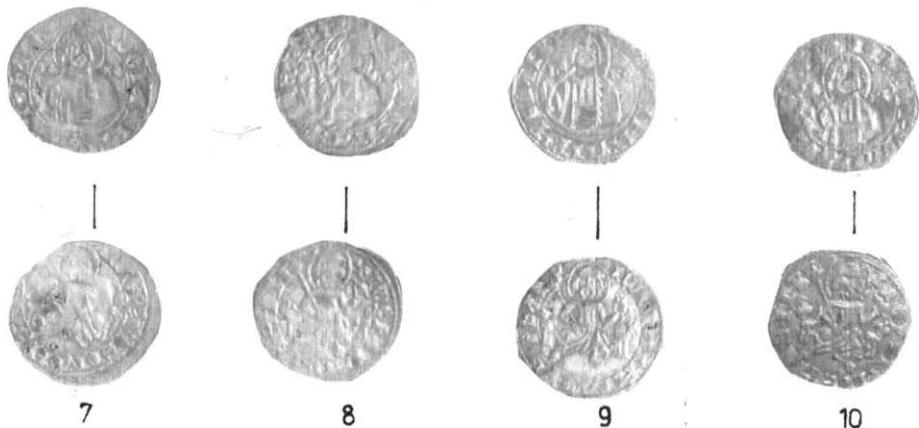
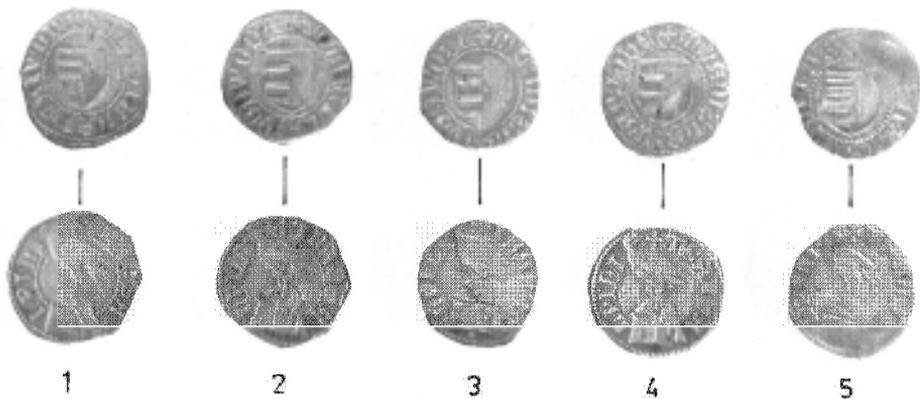
36 I.Bogdan, Relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria în sec. XV-XVI, București, 1902, p.3 ; P. Dragulev, Scrisoarea țarului Sracimir de la Vidin către negustorii brașoveni, Problema datării documentului, RIR, 9, 1939, p. 289-295.

37 Fr.Zimmermann, C.Werner, G.Müller, Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen, vol.III, Sibiu, 1902, p. 128-129, doc. 1343.

38 E.Hurmuzachi, Documente, 1-2, p.213, nr. 159 ; vezi și A.Ilieș, Exploatarea sării în Tara Românească pînă în sec.XVIII, SMIM, 1, 1956, p.157.

39 DRH.D, I, p.103-106, doc.60.

40 S.Papacostea, Geneza statului ... op.cit., p. 118-123; vezi și idem, Triumful luptei pentru neatîrnare ; întemeierea Moldovei și consolidarea statelor feudale românești, în Constituția statelor feudale românești, București, 1980, p.185-185.

Plansa I - Tezaurul de la Scrioaștea. Nr. 1-6 Tara Românească - monede de la Vladislav I; nr. 7-10 Tara-tul de la Vidin - monede de la Ivan Sracimir.

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

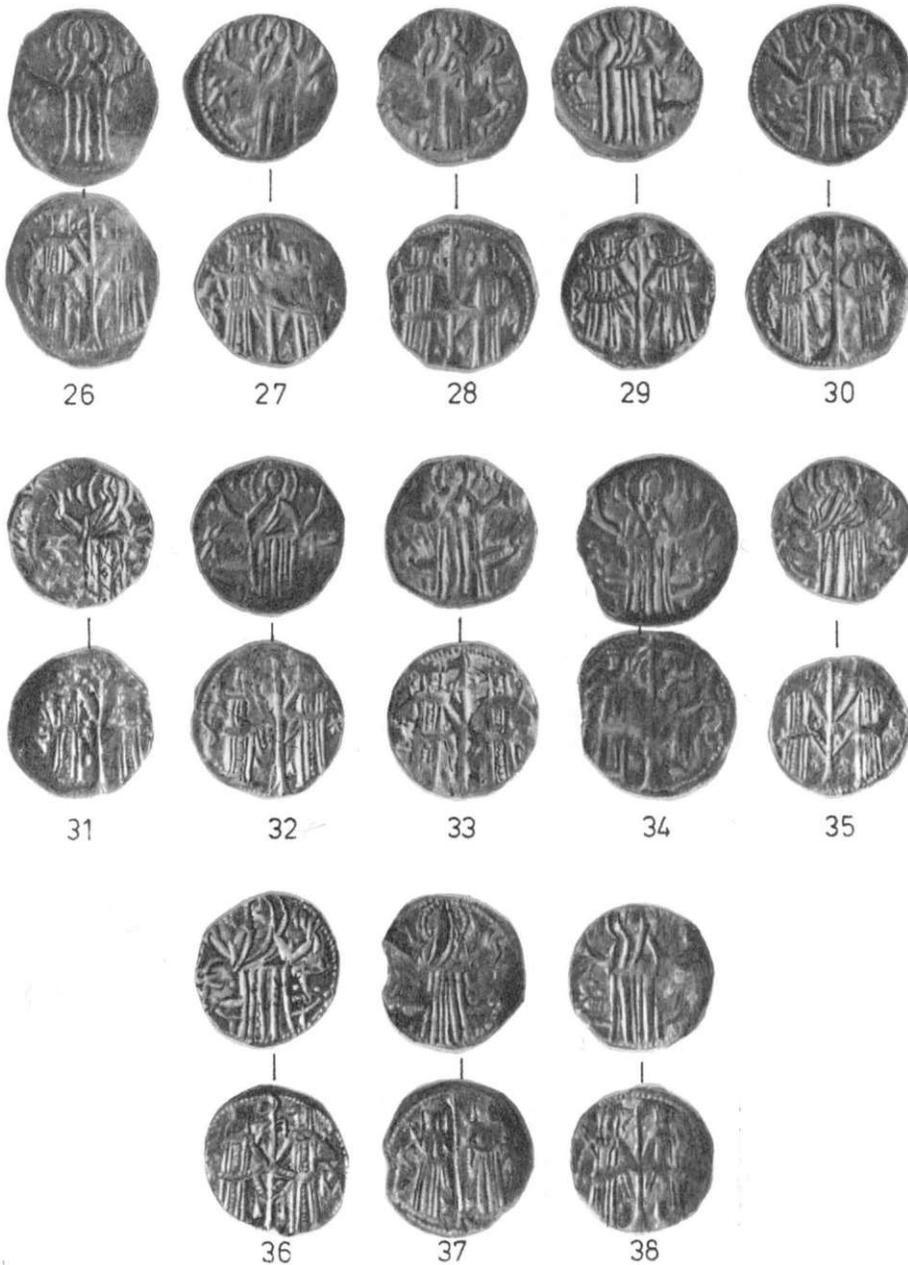
23

24

25

Plansa II - Tezaurul de la Scrioaștea. Nr. 11-25. Taratul de la Tîrnovo - monede de la Alexandru și Mihail.

Plansa III - Tezaurul de la Scricioaștea. Nr.26-38.
 Taratul de la Tîrnovo - monede de la Alexandru și
 Mihail.

Résumé

Les auteurs présentent un lot de 38 monnaies en argent, partie d'un plus grand trésor découvert entre 1959-1961 à Scrioastea, dép. de Teleorman, lot conservé dans les collections du Musée départemental Teleorman, à savoir : Valachie - 6 pièces Vladislav Ier (1364-1377), le Tzarat de Tirnova - 28 pièces Alexandre et Michail (1337-1371), le Tzarat de Vidin - 4 pièces Ivan Sratchimir (1356-1365 ; 1369-1396). Les monnaies de Vladislav Ier (5 à la légende latine et 1 à la légende slavone) ont été groupées en séries, suivant les représentations héraldiques sur l'avèrs et le revers des monnaies. Il est à remarquer que les monnaies à la légende latine ont un titre en argent au delà de 875‰-900‰.

Les auteurs font certaines considérations concernant la provenance de l'argent utilisé par Vladislav Ier pour frapper ses propres monnaies : les liens politiques et économiques plus serrés de la Valachie avec les territoires au sud du Danube, auxquels on ajoute les liens de parenté dynastique aux maîtres de ceux-ci - les font supposer la provenance du métal de ces contrées. A cette affirmation ils apportent, également, un argument numismatique : les découvertes monétaires du temps de Vladislav Ier, qui attestent un nombre beaucoup plus important de monnaies bulgares et serbes en circulation, face au nombre des monnaies hongroises, ou d'autres pays.

Présentant une liste de plus de 50 découverts monétaires contenant des monnaies émises par Vladislav Ier, on indique que celle-ci étaient diffusées non uniquement sur le territoire de la Valachie, mais on les a trouvées aussi, en Moldavie (les dépôts de Siret, Suceava et Buruienesti), dans la province de Podolie sur le territoire de l'U.R.S.S., au sud du Danube sur le territoire actuel de la Bulgarie (à Negoranovci, Vidin, Russé, Silistra, Tirnova), au nord de la Yougoslavie (à Djerdap, Gospodin Vir, Prahova, Svilajnac-Ressova), sur le territoire du sud-ouest de la Transylvanie, (à Igris) - détaillant la conclusion que les monnaies de Vladislav Ier, grâce à un contenu plus élevé en argent et à leur meilleure exécution technique, ont été assez rapidement assimilées à celle étrangères, circulant dans le pays, s'intégrant en même temps à la circulation monétaire

des pays voisins.

Analysant les monnaies bulgares de trésor de Scrioastea, les auteurs montrent que les monnaies d'Alexandre et Michail ont été émises entre 1337-1371, mais que leur grande majorité est signalée après la mort de Michail, entre 1355-1371. Les monnaies d'Ivan Sratchimir se groupent comme suit: entre 1355-1365 et entre 1369-1375.

La cartographie des découvertes monétaires attire l'attention sur les faits suivants: les monnaies bulgares sont entrées dans la circulation monétaire de la Valachie avant l'émission des monnaies autochtones, les émissions d'Ivan Alexandre et Michail restent en circulation en Valachie jusqu'à la première partie du règne de Mircea l'Anciennece, 1396. A la différence monnaies des d'Ivan Alexandre et Michail, qui se groupent surtout sur la ligne du Danube et de l'Olt, celles émises par Ivan Sratchimir se dispersent en quantité beaucoup plus importantes et presque sur tout le territoire de la Valachie, arrivant jusqu'en Transylvanie et en Moldavie. Leur présence dans 25 trésors montre qu'elles ont circulé non seulement au temps de Vladislav Ier, mais également, dans une période ultérieure, jusqu'au temps de Mircea l'Anciennece, leur circulation cessant, en fait, au de là de 1400.

Après toute une série de considérations concernant le développement économique de la Valachie, les auteurs supposent que l'enfouissement du trésor peut être rapporté aux grands événements militaires survenus au temps de Vladislav Ier. En égard à la chronologie des monnaies bulgares, de même que le fait qu'on ne trouve dans le trésor aucune monnaie de Radu Ier, ou d'autres successeurs de Vladislav Ier, on considère que l'enfouissement du trésor ne peut être situé qu'au delà de 1377.